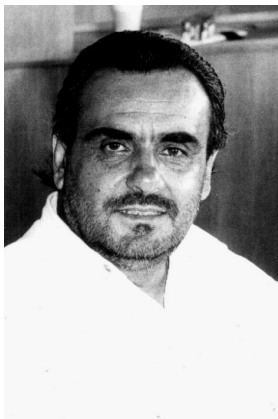

Мухарем Дурић

ПИСТА

МУХАРЕМ ДУРИЋ, познат је превасходно као новинар “Политике”. Студији књижевности нису определили његов пут ка катедри и литератури, него је посве неочекивано ушао у журнализам и то на велика врата, понајпре као позоришни критичар, а касније као хроничар политичких збивања и то у најжешћим и најсмутнијим временима, претходно и као откривач и истраживач највећих афера на простору уздрманом афером Агрокомерц, сарајевском наци – журком и банкарском афером у вези са вилама у Неуму...

Културни живот остаје његова стална преокупација, добитник је “Златног беоцуга” Културно-просветне заједнице Београда за трајни допринос култури Београда и међународних признања, између осталог, повеље која носи име Лазе Костића, Интернационалног фестивала Интерфер. Познати и су, у његовом публицистичком опусу, објављени фељтони о Белој кући, о последњем изданку хашемитске царевине, потомку пророка Мухамеда, затим о миру и рату, Олимпијским играма, Сарајеву – граду којег нема и, поред осталог, веома драматичан фељтон о гладијаторима. Три града, рођења и живота, одређују његову судбину: Дубровник, Сарајево, Београд, исто као и аеродроми у Лос Анђелесу, Њујорку, Лондону, Сплиту, Дубровнику, и писте у Сарајеву и Београду.

Пише драме, приповетке, романе.

Мухарем ДУРИЋ

ПИСТА

ЛИЦА:

НИК, мршав, висок, просед, по вокацији писац

ЕВА, лепа, млада жена

ГРИВНА, лепа, млада жена

ХАРИ, зналац страних језика, склон пићу

ДОНА, старлета, манекенка, лепушкаста

ПИСАЦ, непознат широј читалачкој публици

БАНЕ, пријатељ, библиотекар

ЧИК, сељак, произвођач кајмака и шљивовице

МАКС, борац ултимат фајта

СТОН, бивши добровољац, пропали борац ултимат фајта

ТЕД, бивши специјалац

ДЕН, Евин брат, полубрат

МЛАДИЋ

Писци, Глумци, Лекарци, Лекарке Приправнице, Играчице
трбушног плеса, Новинари, Војници, Генерали, Болничарке,
Полицајци, Пролазници, Оштри Момци, Затвореници,
Затворски Стражари, Билдери, Каратисти, Легионари, Сени
мртвих у подземном свету, Глас са радија, Кафански гости,
Келнерица, Бака, Унука

Дешава се крајем 20. и почетком 21. века.

УВЕРТИРА

Свиђање. Умотан у оџриџач од фроџира, Ник седи поред оивореног прозора који гледа на уиће. Лейо је на измаку, али се усталило лейо време. Одоздо, с река, доџире дозивање аласа, чује се брујање брода и џисак локомоџиве са сџаре железничке џруџе којом се џревозе џеџи џерети, али којом џонекад лагано џролазе џуџинички возови и, не шеџурећи се као некад и без обезбеђења, џрође воз којим се некада возио неџрикосновени вођа, а сада је џај воз само за некога џуриџичка аџракџија. Ник, човек неодођењих џодина, свесџан своџ доба, знања, изгледа и џомало умишљеноџ угледа и свеџа кроз џиџа је џрошао, џосмаџра уиће и уџиџа звуке који се џросџиру и омамљују му машиџу, џа иако расањен, као сомнамбул џлови сећањима која му се јављају с времена на време. Не џриџискају џа, ниџи код џеџа изазивају мучнину, само се расцеџавају и исџадају из џуске као кесџени. Иако је већ џисао о џоме и Chesџо џриџао у дуџим шеџњама кроз џарк на џврђави, џонекад, у друџиџву, уз џиће, све чеџиће му се врџе слике које обухваџају век у џрајању од бар две деџеније уназад. О раџу. О џоме колико је џа џема џромашена било у књиџама, било у невелиџим филмским џокушаџима. Они који нису омирисали баруџи или су само издалека видели неке важне акџере доџађаја, оџисали су их оџиџрно али, махом, из једноџ уџла, једносџрано и неџично. О џубави. Смаџрао се великим заводником, али му није џало на џамети да најџише џубавни роман. Био је свесџан да у џоџлави џисаниџа и филмовања не џреба и не може ниџиџа да исџравља, џонајмање џо може да учини он, јер је сџознао џолуисџину да “живоџ чини чуда”, да је живоџ “суров” и, најзад оно, џиџо му се чинило најдуховиџиџим, да је “џланетиџа Земља оџасно месџо за живљење”. Однекуд, све чеџиће му се намеџао закључак да свеџом владају џаџуџци. Није џо било никакво осећање суџериорносџи, иако су мноџи у џему видели џреџоџенџноџ човека. Као искра, која најављује сџас из чамоџиње, јављао му се глас да је из космоса, од Боџа, џочело велико чиџићење свеџа. Сџоља се џо не види, али је доџрло до џеџа да један монах из Хиландара има доказ да се време убрзало. Као џоуздан знак навео је чињеницу да му је некада за молиџву био довољан један дан, а сада му је за исџу џу молиџву неџходно двадесет дана. Свеџи иде све брџим ходом. Посебна џачка, неизбрисива, односи се на несвакидаџњи сусрет на аеродрому, одакле су евакуисани сви који су желели да најџише оџседнуџи град, џде је у џуџви џриметиџо жену са двоје деце и жуџом џуџином џорбом, џреко које је био џребачен џлави џемџер. Мисао о џоџ груџи, као скуџиџури на којој су џредсџављена склуџчана деца у загрљају џоџнуше, уморне, уџлашене и џосве изџубљене мајке, Chesџо му се џојављивала у сновима. Поку-

шавао је да одљонейне нешћо шћо му је било несхваћљиво, иако је знао за неке сличне случајеве. На пример, истинишћу причу о жени која је на обали реке лежала мрћва позођена мећком у око, а њено новорођенче, безазлено у својој наивности бебе весело се играло на грудима мрћве мајке не схваћајући, наравно, нишћа, ни живои ни смрћи. Један случајни пролазник, бежећи из зајалеене куће, и сам у муци, угледао је шћај прозор, одмах схваћио о чему се ради, али није имао снаге да на било који дрући начин покуша да поможне у несрећи која је друће задесила, а он само најрчао на све шћо. Да ли и како да поможне? Не размишљајући превише, само је скинуо зимски каћућ, од скупоценог зромби шћофа и бацио га доле на мрћву мајку и живахно деће. Шћа је после било, не зна се. Не истовешан, али сличан случај десио се пола века касније. Као да се на овим просторима зло враћало на сваких пола века. И иакође је све остало неразјашњено као и дођајај на аеродрому. Не можавши, ваљда, да поведе оба дећетца и понесе шорбу, очајна мајка у магновењу је донела сћравичну одлуку, досћојну античких жрћивовања. Нечега је морала да се ослободи. Немоћну бебу коју није могла више да носи оставила је на шћишћу аеродрома, а сћарију девојчицу повила за једну руку, а у другој повила шорбу. Беба је остала сама на црној шћишћу с безазленим осмехом и раширеним ручицама. Сунце је залазило. У прохладно поодне, које се већ љубило са првим сумраком војници, плашећи се снајперисћа, пожуривали су заостале поћнике да се хићрије укрцавају, да се авион шћо пре одлећи од земље... Све више је ронио у дубине сећања...

НИК: Довиђења у сновима...

ПРВИ ЧИН УБИСТВО КРАЉА

Сцена 1

Ваздушна лука. На аеродрому је велика ѓужва. Пуџиџници неисџавани, уморни, унезверени. У ишчекивању, свако ѓледа своју бриѓу. Они не џуџују на одмор, на ривиѓеру, да се размиле џо обали, удобно се сместиѓ у изнаѓмљеним аџарѓманима, сунчају на џлажи и џерасама... Они сада беже... Раѓи је на џраѓу. Војници у маскирним униформама лако усџосѓављају ред. Већину џуџника чине жене са деѓом, уз ѓих сџуѓиѓена уѓлавном џо једна ѓорба и завежљај. Појављује се младић с ѓиѓаром у фуѓроли и џласѓичном кесом. Прилази му војник сумњичаво ѓа ѓледајући. Младић је, још раније, увидео да је најбоље да држи језик за зубима.

ВОЈНИК: Стани, где ћеш? Стани ту поред зида. Шта то носиш? Отвори футролу!

МЛАДИЋ: Али, то је инструмент.

ВОЈНИК: Какав инструмент? Пушка? Калашњиков?...

МЛАДИЋ: Не, то је гитара... Пушка има лежиште метка, окидач, обарач, вођицу, муѓицу, уста цеви, опругу...

Поново је схватиѓо да му је и даље најѓамеѓије да држи језик за зубима.

Младић несѓреѓним џокреѓима оѓвара фуѓролу и џомаља се враѓи ѓиѓаре. Војник овлаѓно џоѓледа.

ВОЈНИК: А, шта ћеш ти овде с гитаром?

МЛАДИЋ: Морам да одем с овог места.

ВОЈНИК: Одлазе само жене и деѓа. Нема места за све. Ово је последњи авион!

МЛАДИЋ: Генерал је послао депешу вашем команданту да ме пустите.

ВОЈНИК: Генерал... Сачекај!

Војник узима моѓоролу, одмиче се... Почине довикивање чији садржај се не разабире у ѓужви. Војник одѓовара на наредбу која му долази из моѓороле.

ВОЈНИК: Разумем... Разумем!

Гомила жена с децом почиње да се шаласа. Жамор је поспиајао све ласнији. Око њега зжва је поспиајала све већа. Једна жена држи у наручју девојчицу, у сивари бебу, друго деише, шакође девојчица, сшара чешири пети–година шривија се уз мајчину сукњу. Одједном се маса ушталаса. Људи из аеродромске зграда покулаше шрема шисши... Војник, после обављеног разговора, шриђе младићу с шшаром.

ВОЈНИК: Сачекај да прођу жене с децом. Тек када сви уђу у авион, прођи и ти...

Младић ћушке климну лавом. Посмашра домилу која се зуром око њега. Жена с децом му се, у зжви, пошшуну шриближила. Беба се смеје и маше ручицама. Сшарија девојчица шажливо посмашра фушролу с шшшаром.

ДЕВОЈЧИЦА: Да ли је то пушка...?

МЛАДИЋ: Не, није.

ДЕВОЈЧИЦА: А шта је то?

МЛАДИЋ: Гитара...

ДЕВОЈЧИЦА: Ти свираш, знаш да свираш?!...

Мајка је узима за руку и смирује. Не ллада у младића. Беба у њеном наручју шири ручице као да хоће да шређе у његово наручје. Мајка и њу цуикајући смирује. Сшшно баца поглед на жшшу шорбу... Одједном, као да им је неко дао шшјни знак, сви се још више узнемирише. Схшшшили су да је дошао одсудни шренушшак.

Гомила се шаласа, чују се шовици, а река људи покула шрема излазу да се шшо шре домошну шисши и авиона.

Сцена 2.

Парк. Прохладно је. Девојчица покушава да се пошшра са врашцима који одлећу. Бака седи на клуши. У крилу држи замашуљак са храном, шечено шиле, и покушава да нахрани унуку.

БАКА: Дођи, сине, ајде сад пробај још ово крилце.

Девојчица резонује у неким шренуцима као да је зрелија него шшо јесше, шрејаметина за своје шдине, или како се шнекад ошворено каже “сшшармала”.

ДЕВОЈЧИЦА: Не могу да се играм са птицама и да једем птице.

БАКА: Дођи да ти испричам крај бајке.

Девојчица њрчећи, саиљиће се, долази до баке.

ДЕВОЈЧИЦА: Знам крај. Све се бајке завршавај на исти начин. Принц би нашао успавану лепотицу, пољубио је, она се пробудила и живели су дуго, дуго, док их смрт није раздвојила. То је било иза седам мора, иза седам гора. Тако почињу све бајке, о лепој девојци, злој, ружној вештици, принцу на коњу, о подлим људима који их мрзе, о патуљцима, зар не бако?

Бака је наслонила главу на наслон кљује у њарку. Изгледа као да је заспала. Девојчица наставља да се игра са вратицима.

Сцена 3.

Улица у центру велеграда... Мењачнице, банке, њекаре... Одјекује њуцањ. Пролазници су зашечени. Неки унезверено њокушавају да се склоне. Дружи су њолезли, њрећи се њрибијају уз зид. Полицајци у цивилу ваде њишићоље и њрче у заклон.

ПРВИ

ПРОЛАЗНИК: Ко је пуцао?

ДРУГИ

ПРОЛАЗНИК: Одакле долази пуцањ?

ТРЕЋИ

ПОЛАЗНИК: Шта се дешава?

Чује се завијање сирена.

ПРВИ

ПРОЛАЗНИК: Је ли неко погођен?

ДРУГИ

ПРОЛАЗНИК: Није.

ТРЕЋИ

ПРОЛАЗНИК: Изгледа да јесте.

Појачава се ѓужва на улици. Ауѡомобили су закрчили улицу. Трубе...

ПРВА ЖЕНА: Забога, а у кога је пуцано?

ПРВИ

ПРОЛАЗНИК: Не знам. Неко врло важан, чим је оволико полиције, као да су изронили испод асфалта.

ДРУГИ

ПРОЛАЗНИК: Сад је касно, где су били кад је требало.

ПРВА ЖЕНА: Атентат!..

ПРВИ

ПРОЛАЗНИК: Је ли рањен?

ДРУГИ

ПРОЛАЗНИК: Убили су га.

ПРВИ

ПРОЛАЗНИК: Убиство, убиство!

ТРЕЋИ

ПРОЛАЗНИК: Не, жив је. Одвезли су га колима. Давао је знаке живота.

ПРВА ЖЕНА: Ко је пуцао?

ТРЕЋИ

ПРОЛАЗНИК: Ја ништа нисам чуо, ни видео...

ПОЛИЦАЈАЦ

У ЦИВИЛУ: Разиђите се! Склањајте се!

ПРВА ЖЕНА: Ухватиће га. Већ је донета одлука о масовним хашењима.

ПРВИ

ПРОЛАЗНИК: Народу треба све објаснити.

ПРВА ЖЕНА: Смрт... О, Боже!

Сцена 4.

Зима. Све залеђено. Око пирамиде на ѓробљу ѓруја ѓуди, као и сваке зиме одаје ѓочасиј великом ѓисцу. У ѓозадини ѓролази ѓоѓреб-на ѓоворка. Писац и ѓлумац ѓишо разѓварају док свеиѓеник обав-ља службу.

ПИСАЦ: Кога то сахрањују?

ГЛУМАЦ: Офелију.

ПИСАЦ: Офелију?

ГЛУМАЦ: Дездемону.

ПИСАЦ: Дездемону?

ГЛУМАЦ: Леди Магбет.

ПИСАЦ: Сахрањују краља?

ГЛУМАЦ: Краљ је мртав

ПИСАЦ: И генерал је готов...

ГЛУМАЦ: Како је умро генерал?

ПИСАЦ: Не зна се да ли је нестао, да ли је ухапшен или је мртав. Није говорио о смрти. Волео је живот, бар док је био у успону. Када је она одлазила, схватио је, као његов далеки претходник Магбет да је живот сен која лута и не значи ништа. Све је после њене смрти изгледало изlišно. И његов живот и смрт.

Просјор се зашамљује...

Насиуило је поврачење сунца...

Тајац...

А онда се поново раздањује..

Сцена 5.

Дневна соба. Ник излаз из кујинила огрнуи пешкиром. Изненади се кад угледа Еву чији долазак је очекивао, али није чуо кад је ушла.

НИК: Ђао лутко, кад си дошла?

ЕВА: Овог часа.

НИК: Како је било у тој твојој новој школи, слушају ли те ђаци?

ЕВА: Ђаци као и сви други. Живот има своје мрвице. Када сам се враћала, у тролејбусу сам цело време мислила на девојчицу која жели да научи енглески. Мала, црнпураста, крупних тамних очију, прикрала ми се за време одмора и питала: Да ли ти можеш да ме научиш енглески. Учиш друге, они ти плаћају, а ја немам пара. Имам само сестру. И она зна енглески, али она преко дана мора да спава. Зашто дању спава, питала сам, а она ми поверљиво каже: Мора да спава јер ради ноћу. Шта ради, питам је, а она ће: Пева, на сплаву. И додаје: И ја радим. Продајем цвеће. Ако зарадим више, и ја ћу ти платити, професорка. Сад немам... Ето, свашта човек може да доживи. Постоје срећне породице. Њена породица не личи ни на шта. Мајка јој ради у Немачкој, за оца и не зна.

- НИК: Такав је живот.. “Такови је свет”... Архаизам који ти не разумеш. Наизглед, звучи срцепарајуће, у ствари, та прича је потресна, маркесовска.
- ЕВА: То би могао да искористиш, писац си, зар не.
- НИК: Да, али ја сам лош писац; живот је јачи... Спремио сам вечеру.

Он први седа за већ постојављен стоо на којем је прибор за јело и на једном крају њлава ваза њуна црвених ружа.

- ЕВА: Зашто то радиш сваке вечери. Али, заиста сам уморна и гладна. Једва сам чекала да дође овај празник. Спремићу гибаницу.
- НИК: Боље зељаницу, ја ћу опрати спанаћ.
- ЕВА: Важи, мили, хоћеш ли пиће?
- НИК: Већ сам попио две ракијце.

И Ева седа за стоо.

- ЕВА: Која клопа. Специјалитети. Откуд то у ово доба године диње и грожђе?...

Вечерају, ћућке, а онда Ева, погледа у Ника и мазно му се обраћа додирујући му косу.

- ЕВА: А шта мислиш да ми направимо једну бебицу?
- НИК: Увек ме то питаш када попијем неко пићенце. Зашто да не, али ти већ имаш сина.
- ЕВА: Па он је велики. Стално је код баке. И он би волео да има брата или сестру.
- НИК: Али, ја сам већ стар човек. Смејаће ми се људи. Мислиће да сам добио унуче.
- ЕВА: Ма пусти људе. Баш нас брига шта други мисле..

Застане. Нагло устјаје и журно одлази према куйашилу. Убрзо се враћа.

- НИК: Шта је било. Је ли опет?
- ЕВА: Већ трећи пут данас сам прокрвавила.
- НИК: Шта ти је рекла твоја лекарка. Можда ја треба с њом да поразговарам.
- ЕВА: Ма ништа, стално понавља: од тога се не умире, то су само миоми, каже.
- НИК: Биће све у реду. Одморићемо се за празник. Осећаћеш се боље.

Звони тэлефон.

ЕВА: Ти се јави. Ако је онај мој брат реци му да нисам још дошла. Већ ме звао на мобилни.

Ник подиже слушалицу.

НИК: Здраво стари друже. Како си? Да, управо је стигла.

Даје тэлефон Еви.

ЕВА: Чуј, управо се спремамо да изађемо. Већ каснимо на балет. Важи. Чујемо се. Гао.

Слушају слушалицу.

ЕВА: Досадан је, зашто му ниси рекао да нисам ту.

НИК: Па већ ме је оптужио да му спуштам слушалицу. А ти добро знаш да ја то никада не чиним.

ЕВА: Знам мили, пусти га. Он те не воли, не воли ни мене јер сам с тобом. Малтретира жену, па мисли да може и мене. Зато је јадница и побегла од њега.

НИК: Тако ћеш и ти од мене да побегнеш или ћеш ме отерати... Шалим се, мила. Знам да смо окружени мржњом. Курјак не воли срне, хијене не воле ан-тилопе.

ЕВА: Мили... Ти си моја последња љубав.

Љуби га, њежно. Он је узима за руку коју она испушта.

НИК: Затворићу прозор. Почине да дува кошава.

Чују се удари кошаве. Окна подрхћавају.

Сцена 6.

Погашена светла у соби. Титра само телевизор. Ева и Ник су у кревету. Ник јој љуби врат.

ЕВА: Мили, па ти желиш да се мазиш, а ја дремам.

НИК: Кад ми кажеш да дремаш, не знам шта мислиш, да ли спаваш, сањаш или заиста дремаш.

Звони тэлефон.

НИК: Ово је поново онај твој брат. Ја више не дижем слушалицу.

ЕВА: Заспала сам. Извини. Није ваљда поново он.

- НИК: Иди, јави се ти. Брат ти је.
- ЕВА: Нећу. Искључи телефон.
- НИК: Значи због неког кретена или лудака морам да искључујем телефон.
- ЕВА: Није он кретен. Није луд.
- НИК: Опет га браниш. Чим си у контакту с њим, наши односи се поремете.
- ЕВА: Није тачно. Нисам га видела данима.
- НИК: Лажеш. Данас си била с њим, дала си му паре.
- ЕВА: Није тачно. Измишљаш.
- НИК: Опет ме вређаш.
- Ева усџаје. Облачи се и сџрема да изађе.*
- НИК: Увек се ово деси за празник. Све поквариш. Где ћеш у ово доба ноћи?
- И Ник усџаје. Треска вратиима.*
- ЕВА: Не трескај тим вратима!

Сцена 7.

Јуџро. Ева и Ник седе у кревету.

- НИК: Ниси ваљда још увек љута. Немој да нам квариш празник.
- ЕВА: Шта си радио ноћас?
- НИК: Гледао ти – ви.
- ЕВА: Сумо рваче? Не знам шта налазиш у томе, гледајући те гомиле меса.
- НИК: Они су занимљиви. То су заиста трупла, али поседују неку невероватну гипкост, која се у часу претвара у крутост и крхкост. Падају као бебе, упркос снази... Не, то не гледам, него голе женске и неки порнић.
- ЕВА: Знам да те то више не интересује. Гледаш оне документарце о крокодилима и како лавице лове оне ружне краве гризући их за полни орган и обарају као стабло. Ужасно...

- НИК: А ти? Сигурно си гледала ону руску серију?
 ЕВА: Не, заспала сам. Била сам исцрпљена.
 НИК: Чуо сам да си поново устајала.
 ЕВА: Да, плашила сам се да не окрвавим чаршав. Поново се јавило...

Сцена 8.

Лейња баишпа. Чује се звук бомбардера. Сиполови су се испразнили, али њих двоје, Ева и Ник, остају. Он њије њиво из кригле, са крајном. Она воду.

- НИК: Неће бомбардовати. Само надлећу. Бомбе ће бацити ноћас.
 ЕВА: Онај мој рођак пише драму о пилотима. Има пуно псовки, па се стрина згражава када он почне да јој чита текст. Ипак, он има неку идеју да опише о чему размишља пилот који истреса смртоносни товар. Има ли он породицу, је ли ожењен, чекају ли га деца? Славе ли рођендан без њега, или га команда пушта на одсуство да их посети и обрадује. Слуша ли радио његова дебела тетка која има вене на ногама? Мисли ли он да и доле у тим шумама и градовима живе људи који такође славе рођендан. Или сахрањују своје мртве... Како ли изгледа тај пајлот?
 НИК: Мислим да су сви мали, ситни, лаки, да авион може да их носи. Као цокеји. Њих носе машине, јачаче коњи, возаче формуле болиди. Сви су мали, и пилоти “формуле 1” су ситни људи, знаш. Али, њихови бомбардери су опасни; сеју смрт, лете по сваком времену, откривају земаљске циљеве с великих висина. Имају крила малог профила што смањује отпор ваздуха.
 ЕВА: Знаш да знаш све и о иљушину и дагласу и о хеликоптеру амфибији... И о дирижабљу.
Он њоручује још једну криглу њива.
 ЕВА: Оно са телефоном и мојим братом била је глупост, зар не?

НИК: Као и свака глупост, стално се понавља.

ЕВА: Заборавимо...

Оѝѝија ѓуѝљај ѝива, ѝледа у крошње дрвећа кроз које се ѝробија сунце и извирује небо.

НИК: Ко је у књижевности описао смрт?

ЕВА: Не знам. Било је описа, али као да су сви бежали или су читаоци бежали од истине.

НИК: Добар одговор. Али непотпун. Као и сви описи смрти у литератури.

ЕВА: Смрт је посвуда. У вестернима. Али, тамо има пуно смрти, а мало крви.

НИК: Смрт није само крв. Крви и не мора да буде. Али, бол, то је страшно. Али, зашто причамо о смрти, је ли зато што се надвила над нас што је слуте ови авиончићи?

ЕВА: Ти си први почео.

Кроз ѝрозор се назире бледа месечина.

ДРУГИ ЧИН СРНДАЋ СЕ ЛОВИ ЈЕДНИМ МЕТКОМ

Сцена 1.

Кафана са карираним чаршавима. На столу ракија, кувана јаја. Хари седи са пријатељем, писцем. И Хари и његов пријатељ имају веома високо мишљење о себи. Разговарају један с другим као с висине, али се шире да један другој слушају с интересовањем.

ПИСАЦ: Пријатељу драги, знаш да ценим и, наравно, познајем литературу. О неким својим као и твојим колегама мислим најгоре. Они то знају и вређају се. Али, са својим скромним могућностима, ипак су далеко догурали.

ХАРИ: Да, сви мисле да ће да измене свет, а у ствари, то су све јалови покушаји... А да, тачно је да сваки од њих мисли да је геније.

Разговор се прекида на крајко, усиљеност се губи и почињу да причају као нормални људи, ослобођени суревњивости и сујетне. Ипак, с времена на време, не пропусте прилику да један другој боцну.

ПИСАЦ: Ето, колико тога се промени за годину дана, а као да је било јуче. Протекло је доста воде и леда Данубиусом, јатила се мржња, клевете су попут паука премрежиле небо. Понекад ми се учини да живимо као пећински људи. Живи мртваци.

ХАРИ: Време лети.. Шта се све променило, Косово, Србија, Монтенегро, Схевенинген...

Писац пије ракију, Хари пије.

ПИСАЦ: На крају крајева, све се заврши смрћу. Време заиста брзо пролети, а тако и живот. У томе је драма. Од Ифигеније до жртвовања која су настављена и у 21. веку. Лепота брзо усахне...

Дужа пауза, Хари искаси чашу пива а онда разговор појаче живље.

ХАРИ: Знаш ли ти каква је она била лепотица. Асфалт на главној улици се увијао под њом. Није било човека који се није осврнуо за њеним ходом, стасом, косом. Да, била је рићокоса... Нико, па ни Ник, заправо, није знао чиме се бавила. Једно време, радила је у америчкој амбасади.

- ПИСАЦ: Па онда, била је шпијун, без сумње... Ха, ха...
- ХАРИ: Није она само у његовим очима била богиња надземалске лепоте. Њена смрт је потресла град. Изистински. Онај чувени стоматолог који је, после безуспешног удварања, нашао другу жену која му је подарила тројке, зајецао је на њеном гробу. Само је спустио грумен земље и ружу. Било је ту пуно успешних људи који су стекли докторате, постали министри. Сви они покушавали су својевремено да јој приђу. Неке чувене естрадне звезде нису биле кадре да је привуку својим магнетом. Мимо свих је пролазила с осмехом, као срна, висока, витка, али у исти мах јака. На факултету прилазиле су јој колегинице, лепиле се уз њу мислећи да ће у њеном друштву лакше докопати неког апсолвента и удомити се. Јер, круг момака око ње био је широк и све оне друге успевале су да их намаме на своју удицу. Касније су неке дипломирале, поудавале се изродиле децу, угојиле се и сматрале да су срећне. Само је она остала иста, лепа попут срне, недостижна. Цела њена појава била је несвакидашња за једну жену: спој моћи и лепоте. Сви су били очињени њоме.
- ПИСАЦ: А како је заправо умрла? На читуљи није било оног типичног “после дуге и тешке болести” или оно “изненада”. Само то да је преминула. Није било потписа породице. “Ожалошћена породица” појавила се тек после да разграби оно што је остало иза ње. Дошао је, као у комедијама и неки брат од стрица, провинцијалац, у жутиим ципелама и белим чарапама.
- ХАРИ: Тајна о њеној смрти остала је. Ипак, зна се да је била свесна до последњег даха. Немоћна да се помери, остала је напола лежећи, напола седећи. Као да лебди. Губила је снагу. У ствари, топила се. Охладна је. Кад јој је додирнуо руку, она је била танка, хладна. Угасила се. Као цвет. Испричаћу ти, ипак, неке детаље... нешто од онога шта ја знам.
- ПИСАЦ: Хе, смрт, жена... Жена и смрт су исто... за мушкарца. Убијају. Човек је немоћан пред женом као и пред смрћу. Они су природни непријатељи... Мушкарца и жена...

Хари се загрцнуо, ња закашљао.

- ХАРИ: То су флоскуле... Жена има утицај на мушкарца, али му продужава живот. Човек који има жену разликује се од оног који нема... Ево... погледај кад прођеш улицом, људи који имају жену, разлику се од оних који је немају... Онај из мог комшилука, офуцао се ко папуџијски мачак.
- ПИСАЦ: Па и кад си са женом, офуцаш се. Још више, можда...

Сцена 2.

Болничка амбуланџа. Субојна је, њосле доручка. Ходници љразни. Пролази љромим, љешким кораком дебела болничарка.

НИК: Зашто овде нема никога?

БОЛНИЧАРКА: Али, господине викенд је.

НИК: ОК, али и викендом људи болују, зар не?

БОЛНИЧАРКА: Дајте господине, смирите се, сад ће ускоро доћи дежурни лекар.

Две болничарке возе жену која лежи на љокрејном кревету. Зачас се ствара гужва. Неки човек који је дошао у љрајњи љацијенте љао је у несвесј. Указују му љомоћ. Ходником одјекује смех. Звучи нејприродно и нејријатно у болничкој ајмосфери, у најмању руку сувишно и бесмислено. Пролази дежурни лекар у љрајњи две љријравнице. Оне се кикоћу. Лекар делује искомљексирано. Надмено љосмајра љацијенте и њихове љрајњоце.

Сцена 3.

Лекарска соба. У њој су лекар и две љријравнице.

ЛЕКАР: Шта је пилићи.: Како иде?

Лекар говори неким чудним љромуклим гласом, љамним као и њежово лице. Пријравнице лекарке се смејуре. Улази Ник у мајици, ознојен.

ЛЕКАР: Ко сте ви?

НИК: Ја сам супруг болеснице која лежи на ходнику.

ЛЕКАР: Звао сам вас. Седите.... Да ли се ви лазумете у медицину?

Лекар има шѿрахфелер, ѓовори Л умесѿо Р, Ц умесѿо Ч, З умесѿо Ж, С умесѿо Ш.

НИК: Па, да...

ЛЕКАР: Али, не vise него ја... Цујте сад: васа жена умиле....

Ник без речи усѿаје и одлази. Лекар ѓледа за њим, ѿбедоносно, искомѿлексирано..

Сцена 4.

У ѿарку шейачи, сѿарији људи, деца. Два шейача, Хари и Бане седају на клују ѿоред чесме. У ѿозадини, црква. Исѿред цркве свирачи са ѿрубама, ѿросјаѿи. Трубачи свирају, један удара у бубањ чији звук ѓромко одјекује.

ХАРИ: Смрт је била очекивана. Лежала је непомична и с времена на време погледала у плафон, као у небо. Претходних дана је већ усахнула, ослабила, а он то као да није примећивао. Обољење је захватило ткиво много раније. Видело се то на чеоним костима. Ник у то није могао да верује. Примећивао је такође данима да су јој усне бивале на тренутке посве плаве. Када би је ухватио за руке оне су биле као лед и као да се топе. Да ли заиста умире, питао се у себи и миловао ју по челу. Осетио би зној. Да ли је то мртвачки зној. Али у једном тренутку се смирила, престало је тешко дисање и одједном би јој се лице засветлело, коса као да се смирила. Пролешшала се у том тренутку. Одједном се вратила она њена лепота по којој су је сви знали. Ето, рекао јој је, криза је прошла, видиш, уверавао ју је, то је била само криза, прошло је најгоре, сада ће ти бити боље... У ствари, она је већ била на одласку. То је била само њена аура.

БАНЕ: Смрт је пребрзо дошла. Још исте вечери. Лекарка јој је дала инјекцију морфијума и само равнодушно слегла раменима излазећи... Смрт је наступила у тренутку док је лекарка још одлазила ходником.

Пролазећи кроз њарк два шећача љокушавају да љреброје љује и борове.

ХАРИ: Колико их је?

БАНЕ: Увек се забројим, дођем до двадесет и све побркам...

Ђуљке насћављају шећњу.

ХАРИ: Осећаш ли мирис борова?

БАНЕ: Да, понекад се тај мирис прошири по целом крају.

Хари засћаје, и изненада, и љоверљиво љосћавља љићњање.

ХАРИ: Да ли је ово место уклето?

БАНЕ: Говори се да је ту некада било гробље римских легионара.

ХАРИ: Има ли у свим тим причама истине, мистике, сујевеља.

БАНЕ: Ни више, ни мање него у самом животу. Здање је горело, остали су коњи који као да се играју у бронзи. Касније је све доведено у ред.

Бане насћавља да љовори као да с неким води дубоку расћраву.

БАНЕ: Убиство краља, проглашење престолонаследника, потом самоубиство министра полиције на самом прагу велелепног здања, паљевине, пљачке, балкански и светски ратови... Све се врти у овом четвороуглу или кругу у којем се сударају легенда и стварност. Коб се прикрива, тавори, па искрсава, али судећи по судбини земаља које су на овом простору настајале и нестајале, у старим легендама има мрвица истине. Када су на овом простору, ево баш овде где смо ми сада, вршена ископавања стално се потврђивало да је овде некад било гробље. Управо стога, мисле неки, ово место није здраво ни за државу, ни за људе. Необични смртни случајеви, преране, изненадне смрти, раћање деформисане деце и разне друге чудне трагедије говоре о овом фамозном делу града између импозантног скупштинског здања испред којег се “играју коњи врани” и околних улица у којима су начићкане редакције, али и позориште. Некада се овде, на мочварном простору окупљао народ, ту је једно време била сточна пијаца, а онда је решено да се

подигне скупштина. Међу првима посумњао је краљ који је поверовао у приче које су и раније колале и наводно лично кочио градњу плашећи се да би то значило његов крај. Смрт је краља сустигла у некој великој луци.. И Турци су били подозриви који су на овом простору подигли цамију, али су све баталили. Због сазнања да је овде некада било гробље римских легионара на ширем простору, црв сумње стално прави црвоточину у свести људи.

Из даљине дойире звук хармонике, збуи се и поново јавља...

БАНЕ: Музика долази из оне кафанице заборављеног медитеранског имена са балканским шмеком и сталним гостима у коју понекад сврати и стари, црни хармоникаш не слутећи да свира, а кад га напију, онда и пева на гробљу легионара.

ХАРИ: Значи овде, на овом месту, преплићу се сенке живота и смрти.

БАНЕ: Међу живима нису глумци и редитељи из оближњег позоришта. Шапатам се говори да су криве подземне воде, па алкохол, али и римске легије.

ХАРИ: Ко је извајао оне коње?

Забавља га помисао да би његов пријатељ могао да заборави неку појединосћ. Слуша га с инћересовањем.

БАНЕ: Извео их мајстор странац који је живео овде, али се вратио одакле је дошао, да тамо умре.

ХАРИ: Оног поподнева цео простор је био обавијен димом, зграда је била у пламену...

БАНЕ: Ту је у узаврелој атмосфери један од главних говорника позивао масу да се не разилази. Сем што је ту најављен одлазак с власти претходника управо ту је наслућена и његова смрт. Ту су од раног јутра до касно у ноћ била паркирана репортажна кола ексклузивних светских телевизијских станица. Мислило се да је то припрема да, као и обично, буду на лицу места ако ухапсе генерала. Уместо тога стигла је вест да је ранији владар умро. Али, живот тече даље...

Усћају са клуће. Иду лаганим кораком.

БАНЕ:

Она је редовно посећивала библиотеку. Редовно, сваке јесени одлазила је на сајам књига и посећивала друге сајмове књига у свету. На њеном столу стоји енглески речник. Не само речник. Пуно књига. Отац јој је био издавач. Била је од детињства привржена књизи. Као студенткиња радила је на сајму, на штанду велике издавачке куће. Сви су долазили да купе књиге због ње. За време сајма, изненада захлади. Дошли су заједно са друштвом и отишли на вечеру. Цех је био превелики за њихове џепове. Нису имали да плате. Скупили су некако паре, али не све. У залог су хтели да оставе сат, али се појавио власник, насмејао и одмахнуо руком. Одвезли су се старим фордом који се распадао. Морали су да улазе сви на једна врата. Дошли су после две вечери и измирили дуг, али се нису задржавали. Касније је, доле на обали, бачена бомба. Нико није страдао. Бомба је бачена као опомена. После тога, мотоциклиста је јурио у смеру оног сплава испалујући рафал. Било је рањених. Суров град. Никад нисам могао да схватим шта се заправо дешава. Шала, игра, или збиља.

Сцена 5.

Чује се шкрипа аутомобила. Заустављају се полицајска кола из којих излази полицајац који позива возача у мерцедесу да ситане. Полицајац је очигледно изнервиран нечим што се десило раније. Зауставља се и мерцедес. Људи којих није било, као да излазе испод земље, почињу да се окуљају. Знају да ће присуствовати предсјави. Посматрају наоко незаинтересовано, на приситојној удаљености. Као навијачи, без ознака припадности.

ПОЛИЦАЈАЦ: Изађи, пичко!

Нема одговора. Плаћинасти мерцедес ситоји. Полицајац, веома узбуђен, понавља позив упућен возачу луксузног аутомобила. Цейти од беса.

ПОЛИЦАЈАЦ: Изађи, пичко.

Отварају се врата мерцедеса и појављује се возач, мачо тип, крајко ошишан, набилдован, у уској црној мајици. Уз њега се појављују још два момка. Возач хладнокрвно полази ка полицајцу,

док му другови рукама дају знак да се смири, да не реагује пребрзо и преоштро.

ПОЛИЦАЈАЦ: Приђи...

Младић полако прилази. Полицајац нервозно, дрхтавим рукама ошкочава белу фуџролу, извлачи шшилољ. Младић се, у међувремену, поспе приближио полицајцу.

МЛАДИЋ: Пуцај...

Сцена 6.

Зайвор. Зайвореници срчу чорбу.

ПРВИ

ЗАТВОРЕНИК: Подгрејали су нам воду. Али, већ се охладила. Једи слободно, нећеш се опећи, али ни најести.

Сви зайвореници су крајко ошишани. Сви су у оделима скројеним од сивољ материјала, налик ћебешу. Седе за сџолом, погнутии.

ПРВИ

ЗАТВОРЕНИК: Шта се десило? Опет побуна...

ДРУГИ

ЗАТВОРЕНИК: Пребили су оног што је стално стављао неке примедбе. Убили га од батина.

СТОН:

Онда смо ми ухватили оног мршаваг црног чувара. Да сам се ја питао, одсекао бих му прво уши, па онда све што виси и на крају бих и њега обесио. Багра. Ово му је аконтација. Најбоље му је да потражи нову службу.

ПРВИ

ЗАТВОРЕНИК: Стражари су битанге, багра. За пакло цигарета би продали и управника, и мајку рођену, све у једном пакету.

ДРУГИ

ЗАТВОРЕНИК: Али, ни ми нисмо ни мало бољи. Погледај ту притворност, умиљатост, потплаћивање... Зато обожавам кад дође до фрке и шибања. Међу тим смрдљивцима, који заудару више него буђави сир...

ПРВИ

ЗАТВОРЕНИК: Ма пусти, то нема никаквог значаја; ми овде бројимо дане, трулећи свако на свој начин. Онај тамо курајбер само намигне стражару. А још кад дође она курветина да га посети, па њему је овде као у “Хајату”...

Прилази зајворски сѝражар и из даљине, с ѝола ѝуѝа, ѝрсѝом леве руке даје Сѝону знак да дође. Он ћуѝке устѝаје и ѝрилази сѝражару који ља убрзаним кораком сѝроводи.

Сцена 7.

Фиѝнес клуб. На машинама вежбају билдери, млади и леѝи људи, девојке и младићѝ. Билдер са бенча сѝуѝѝа ѝеѝ, ѝрилази друѝом који ради на лаѝи машини.

ПРВИ БИЛДЕР: Кажу да си јутро дошао пре седам и чекао да се отвори теретана, да мало пумпаш бицепсе.

ДРУГИ БИЛДЕР: Кажу да си ти преноћѝо у сали...

Смеју се, а онда ѝочѝињу да ѝѝихо разѝоварају.

ПРВИ БИЛДЕР: Шта се десило?

ДРУГИ БИЛДЕР: Пустили су га.

ПРВИ БИЛДЕР: Када?

ДРУГИ БИЛДЕР: Не знам, али виђен је, заједно са Стоном који се појавио као да је изникао из земље. А онда поново нестао као да је у земљу пропао.

ПРВИ БИЛДЕР: Је ли убијен?

ДРУГИ БИЛДЕР: То би се знало.

ПРВИ БИЛДЕР: Да није опет стругнуо преко гране?

ДРУГИ БИЛДЕР: И то, да је запалио, убрзо би се прочуло.

ПРВИ БИЛДЕР: Полиција и даље има неке велике планове с ѝѝм.

Насѝављају да вежбају. Говоре слободније, ѝласније.

ДРУГИ БИЛДЕР: Мораш више да радиш вежбе за стомак. Да се покажу плочице. И трчање је веома битно. Тегови могу да укруте тело.

Сцена 8.

Кафана на сџлаву.

ПИСАЦ: Било је неко чудно, зло пролеће... Ево говорим као песник, као нобеловац.

ХАРИ: Већ две године наилазиле су поплаве, као никад. Стара, напуштена кула била је поплављена. Као да је древна тврђава попут рибара заврнула ногавице и загазила у неку велику бару. Онај стари сплав био је потпуно одсечен од обале.

ПИСАЦ: Да ли је дуго боловала?

ХАРИ: Ни то нико не зна. Знам само то да ју је наговарао да оде у цркву и купи календар. Једва се попела уз оних неколико степеника испред цркве. Кратко се задржала, само да запали свећу и купи календар. Још теже се спустила низ црквено степениште... Али, захваљујући том календару, касније се видело да је умрла дан након великог празника Чудотворца. У ствари, још за Божић, када није могла као обично да се спусти, или како је она казивала да се “сјури” до пијаце. Прва слутња јавила се када су почели у парку код тврђаве да опадају дивљи кестени, а у зиму када је Ник унео мали бадњак, попут муње пролетела му је мисао – шта ако она не дочека идући Божић. Прошао је затим њен рођендан, у знаку Водолије. То је оно време када се, ваљда, Офелија утопила, када врапци помисле да стиже пролеће, јер их прво сунце превари. Није се те године пуно радовала ни рођендану, ни другим празницима, ни пролећу. Мрмљала је стихове драгог песника и рођака. Онда је пролеће почело да се скрива. Са водом, наилазила су сећања и на претходну годину. Отишли су на реку до оног сплава, на рибуљу чорбу. Превезао их је чамцем човек који је, како се испоставило, уједно био и келнер, а ето, силом прилика, постао је и лађар или скеледија... Келнер је чамцем долазио по ретке госте. Једне вечери, они су кренули на сплав преко реке. Јели су неку лошу белу рибу и подгрејану чорбу, заборавили су, уз вино, да треба да се врате. Сами су седели у чађавој просторији док су куварице ра-

дознало извиривале иза шанка. Хвалили су пржену рибу која је била као кувана. Повратак је био опаснији него долазак. Вода је у међувремену нарасла. Ипак, стигли су до обале. Био је то повратак из Хада... Често су се спуштали на реке. Волела је да буде на обали, упијала светлост, дубоко удисала мирисе. Волела је да се купа. Својим изгледом у бикинију привлачила је пажњу других купача. На мору кад су били, ишла је по плажи без грудњака, а кад је излазила из мора личила је на Афродиту. Препланула, једра, пуна снаге и лепоте зрачила је. С интересовањем је слушала повест у цркви на усамљеном острву. По повратку с тог чудног острва, села је на прамац брода и изгледала као сирена. Сви су је, када је брод пристао и путници се искрцали, с дивљењем посматрали док је ишла у лаганим сандалицама на босим ногама. Грациозно попут срне.

Хари љуши лулу. Повремено кашљуца. Чииа новине.

ХАРИ:

Опет су се неке избеглице поклале међу собом. Отац убио две ћерке и жену, па себе. Петогодишњи дечак побегао и сакрио се у дворишту где су га нашли после два дана гладног и промрзлог. Убиству су претходиле уобичајене свађе и туче. Претходно, живот их је ишамарао. Њему је жена умрла од рака. Поново се оженио, али је у међувремену проћердао кућу на алкохол и курве. Беда изазива мржњу. Исто, ако не и више него богатство. Стари писци су узимали мрвице са Хомерове трпезе. Сада је довољно ослушнути шта се дешава, прочитати овлаш о чему пишу новине. А и стари слепац Хомер је узимао из живота, али можда и преиначавао историју и митове. Еурипид је је свог Киклопа практично преписао. Добро, претерујем, нећу да анализирам пасторале. Такав је и живот и литература, не зна се ко од кога узима. Онај што се убио, сигурно је о томе нешто читао или гледао филм. Нека невидљива рука повлачи конце.

ПИСАЦ:

Да ли је писац несрећан човек?

ХАРИ:

Несрећан човек је сигурно. Познавао сам раније неког писца твог колегу и једном приликом запитао

га да ли осећа страх кад почне да пише, јер ми се чинило да се аутор тада нађе као пред понором. Одговорио је: Ја сам храбар човек, веома. И Бог... Одлучујем о животу и смрти... Али треба седети, седети и... писати. То што размишљаш и покријеш се јорганом по глави, то је пропала ствар. Треба седети, седети, седети и... писати!

У близини жруну снажна експлозија. Госћи се склањају под сиво-лове, неки беже. Улази човек сав у крви, унезверено се врти у кругу.

Сцена 9.

Недељно јутро. Осунчана соба у којој за њросираним сиволом седе Ник и Хари. Радио и шелевизор истовремено су укључени, мешају се вукови.

НИК:

Овако је било сваког викенда ујутро. Седели смо Ева и ја дуго, скоро цело преподне, договарали се о томе да ли да одемо на пијацу, шта да купимо. Слушали смо радио и гледали телевизију, пили чај и кафу. Понекад сам се љутио што се задржала у кухињи, истовремено спремајући чај и кафу, заливајући цвеће на тераси. Суботом увече, лети, планирала је да већ око седам ујутро пође на реку. Волела је рано у хладној води да се купа сама, гола. Сада седим. Не пијем ни кафу, ни чај. Слушам радио.

ПРВИ ГЛАС

СА РАДИЈА:

Као и обично, јавља се наш репортер. Време је лова. Отворен је лов на срндаћа. Наш човек је на чеки и морамо бити тихи.

ДРУГИ ГЛАС

СА РАДИЈА:

Видели смо срндаћа прошле недеље. Сада га нема. Мој кум је на другој чеки. Јутрос сам чуо два пуцња. То није добар знак. Када се срндаћ лови, лови се једним метком.

Насијавља се њрограм на радију, без њуно музике, ѡреовлађују информације о времену.

ПРВИ ГЛАС

СА РАДИЈА:

Не или да... То је основно питање.

Хари ујџишава радио.

ХАРИ: То је основно питање, о државном статусу треба да изрази судбоносно да или не... Са 28 целзијуса, температура се изненада спустила на 13. подеок. Касније је бивало и око 40..., па онда 15...

НИК: Ђудљиво време се наставља. А догађаји се муњевито смењују и преплићу. Слушај шта пише у новинама: код Родоса су се сударили авиони. Било је то кобно пресретање. А у политичком безваздушном простору, председник је признао прелиминарне резултате референдума, а први министар још чека. Интересантно, све новине су имале исти наслов: председник признао, а премијер чека... Раније је патријарх због општег здравственог стања пребачен у болницу, али, ено га опет на ногама. Они који му приђу, веле да зрачи. Светац је, веле, иако се то не казује. Чујем да је добио опекотине када му се просула врела вода, док је сам себи кувао кафу.

ХАРИ: Не волим да се оптерећујем онима који су жедни власти... Пију шампањац, гледају рибе. Чуо сам исповест једне стриптизете и њено мишљење.

НИК: Има свакаквих коментара. Ја нисам често ишао на та елитна места. Ето та тврђава претоварена је у луксузни хотел, а ту је био затвор. Кажу да се ноћу чују крици, а шеф сале и портир уверавају да то фијуче ветар... А, ево чујем, вели човек: ако је магла на аеродрому, па се не може ићи авионом, онда преостаје воз, а пре се стигне до Њујорка, него до мора возом. Они немају масовне гробнице, немају генерале, немају убиство краља. Илузије су изгубљене... Неки носталгичари кажу да је кућа раскућена, али још се из људи нисмо исписали.

ХАРИ: Шта ће бити с остатком државе?

НИК: Има републиканаца, али и монархиста. Круна као да лебди у ваздуху и слуги на добро, поручио је принц који тврди да жели да служи држави.

ХАРИ: Све изгледа чисто и јасно као на длану, али тако се само чини. Тек када се длан окрене види се да све лако пада у прашину.

НИК: Прошле ноћи нисам ока склопио. Бог ми узео сан. Гледао сам неке старе филмове са лепушкастим глумицама и онај филм са сценом руског рулета са....

ХАРИ: Зашто помињеш све то? Ми смо далеко од свега тога са својим јадиковкама, а покушавамо, како се стално понавља, да се приближимо свету.

НИК: Па зато ти то и причам... Не звучи ли то патетично, фразерски.

Хари нервозно њије кафу. Осврће се. Ник схватиа шџа му фали.

НИК: Желиш ли мало вискија да сипаш у кафу. Ајриш – кофи, а?

ХАРИ: Одлично. Хм... Признајем... Звучи истрошено. Ја илузија немам. Али треба сачувати бар нешто.

Хари сиџа виски у кафу, али и у чашу. Посџаје ѓоворљивији.

ХАРИ: Ето језик ми се одмах развезао. Чујем, читам о неким обележјима у част филмских јунака. Срушили су им мост, или су га само докрајчили, сваког часа требало је да се сам уруши. Најславнији град на реци којим су прошли крсташи пљачкајући, али су их житељи града казнили тако што су их спалили. Или повест или бајка о завађеној браћи, два краља. Први је узео један, други преостали део земље... Кад је један од браће пао с коња и сломио ногу, протумачио је то као казну због свргавања оца, па је предао престо брату... Жена његова посетила је велику варош на рекама, сва у царској одећи, са златним појасом, а украси су описани као пољски цветови. Дошла је да се поклони чудотворној икони, али опис иконе није дат, само се тврдило да је – чудотворна. Царица небеса са три длана. Али, краљичина лепота је описана. Имала је негде између 21 и 24 године, била је четврта краљева жена. Али, кога сад то може да интересује... То је иверје у историји. Ту је копча са владарем суседне краљевине... Ево сада се ту откривају три пирамиде: Сунца, Месеца и Змаја. Али, о чему ја то причам. Знаш, чини ти се да ти се са њеном смрћу срушио свет, зар не. Не видиш излаза, али немој да се предајеш.

НИК: Шта ако нећу да се борим?

ХАРИ: Немаш избора.

НИК: Шта? Да будем ратник?

ХАРИ: Бол се мора прихватити. Исто тако и бој. Тада у твом срцу наступа мир... Све што се човеку дешава има свој смисао који он не може увек да докучи. Они што плачу, кукумавче, они ништа не схватају, они нису прихватили да постоји смисао, и зато се на њих лепо несрећа, и та залепљена несрећа доприноси и изазива још већу несрећу...

Ник за њосмајра њодсмешљиво.

НИК: А ти си... ратник?

ХАРИ: Ја сам ратник.

НИК: Ти на све гледаш с дистанце. За тебе је све само стрип.

Ник доноси чаше за виски и лед. Сиња њиће.

ХАРИ: Ја ћу без леда....

Ошњија љуљјај.

НИК: Сећам се речи једног сликара.

ХАРИ: Занимљиво, сликар а изражава се речима, сећаш се његових речи а не говориш о бојама, о париско плавој или о белини... Сећам се оног сликара који је правио њен портрет. Она није волела да позира. Он није био сликар на гласу, али добар мајстор. Причао ми је како је једног лета осликао неку цркву, у равници. Тако је дошао до мало пара. Другог лета није било посла, али је он са рођацима засадио лубенице. Родило. Па је тако, опет, дошао до мало лове... И све тако... Сећам се, док смо ишли, касније, до неког мајстора који је радио рамове за његове слике, док је са дрвореда падало увело лишће, рекао је: прва јесен без ње...

НИК: Па какве то везе има. Имао је стила. Када му је било тешко, повлачио се као животиња у јазбину, лизао своје ране, чамио. Тако и ја чамим, док не преболим, док не преживим, ако преживим.

Хари сиња њиће. Ник не заосијаје. Свако већ љовори сам за себе. Хари њовремено чиња новине и наглас коменјарише.

- ХАРИ: Талибани и даље гину.
- НИК: Тамо где су ти талибани, то је далеко, али се преноси. Тај мак, тај опијум... Дрога... Зло, велико зло... Остави сад то... С њом сам последњи пут гледао сјајан цртани филм који говори о томе како је рода забуном, донела лавића овци. Када је увидела забуну хтела је да врати, узме лавића и односе га правој мајци, али овца није дозвољавала... Уз јагњад, растао је и лавић. Мали јагањци га ударали својим рошчићима, а он се привијао уз скуте маме овце. Једног дана стадо је напао вук, али се тада лавић показа у правом светлу! Вук је побегао срећан што је извукао читаву кожу...
- ХАРИ: Језик басне може да буде поучан само за оног ко поверује.
- НИК: Она га је после звала “мали лавићу”, вешто прикривајући да отворено каже како говори о отпаднику.
- ХАРИ: Сви смо отпадници, на овај или онај начин...
- НИК: И ја се осећам као прави отпадник, на сваки начин.
- ХАРИ: То су флоскуле. Шта, заправо значи бити отпадник? Отпадник од вере, од нације?... Па све ове државице пуне су отпадника. Сад су пошли у цркву, као у основну школу, да науче да се прекрсте. Да им није раније вере не би имали ништа. Ни куће, ни кућишта. Ни вере. Сви су били отпадници... Молили су се побожно по својим храмовима. Да ли су лагали? Уколико јесу онда, лажу и сада.

ТРЕЋИ ЧИН
САН: ЛИЛИУПУТ И РЕКА СТИКС

Сцена 1.

Трубачи. Кафанска башија јечи од њихове свирке. У сенци богаише крошиње поствављени су кафански столови, зрубо шесани. Улазе Ник и Ден. Враћају се с гробља, после помена.

- НИК: Овде има мало хладовине.
 ДЕН: На гробљу је као у рерни.
 НИК: Освежићемо се.
 ДЕН: Ја ћу швепс, алкохол више не трошим.
 НИК: Откад? Ја ћу криглу пива. Шта мислиш да нешто поједемо?
 ДЕН: Имаш ли идеју.
 НИК: Немам. Али, хајде да поручимо ћевапе.
 ДЕН: Али, с луком... И ја ћу пиво.

Разговор нагло скреће у другом правцу.

- НИК: У ствари, ти си је убио. Својом саможивошћу. Долзила је по тебе кад ти је било најтеже, вадила те из ћорке, из лудаје, зависи где си заглављивао због туче или пића, плаћала твоје дугове. Кад су те пуштали из кукавичјег гнезда или како се већ зову душевне болнице, носила ти је торбу са стварима, водила те на ручак, на рибљу чорбу. А ти си истог тренутка почео да испијаш шприцере и да намигујеш оним спонзорушама за другим столом.

- ДЕН: Па шта. Сестра ми је.
 НИК: Није ти она сестра. То је измишљена прича.

Ден устјаје. Повлачи стољњак и руши све шчо је на стољу. Излази. Одмах се враћа, заборавио је шторбу, узима је и поново журно, не осврћући се, креће ка излазу. Ник довикује за њим.

- НИК: Шта ће теби лап – топ? Опет нешто смишљаш или фолираш.
 ДЕН: Није лап – топ. Знаш добро да пиштољ носим у торби. И не фолирам.

Ден устјаје и излази. Ник остјаје да седи.

Сцена 2.

Окѿаѿон, арена за улѿимайѿ фајѿи. Бруѿиална борба, мешавина разних борилачких вешѿина. У окѿаѿону, уз урлике ѿублике, води се жесѿока борба. Корисѿе се захваѿи рвања, ударци ѿајландскоѿ бокса, цију – цице. Борци су у краѿким ѿаѿицама. Босоноѿи, са рукавицама. Један има краѿко ошишану косу, друѿи избријану ѿлаву. Борци су у крви. Један од њих је на ѿоду, али ѿокушава да избеѿне ударце и истовремено ѿокушава да ѿређе у ѿроѿивнаѿад. Публика насѿавља да урла. Судија ѿрекида меч. Једноѿ борца који је у несвесѿи ѿокушавају да освесѿе, безуспешно. Судија даје знак да је борба дефиниѿивно завршена. Износе ѿобеѿеноѿ. Тед и Дона једу кикирики. Неки из ѿублике су устѿали...

ДОНА: Је ли жив?

ТЕД: Остаће у животу, али вероватно без једног ока.

ДОНА: Ко је он?

ТЕД: Макс је дете улице. Пробао је све. Није имао пуно избора: или да остане на улици, огрезне у криминалу, алкохолу и кокаину, који би га уништио, или да се бави спортом, или музиком. Све је окусио. Био је избацивач у бару, потом радио повремено као телохранитељ за неког провинцијског политичара који је на седнице парламента долазио по дневнице. Одао се пићу, касније почео да шмрче. После свега, покушао је редовно да тренира, али остали су трагови прошлости. Занемаривао је важност добре кондиције, његова тврдоглавост одбијала је да уважи савете тренера. Други су имали више среће. Његова музика брзо је испаравала. Злу судбину је доживео и његов братанац. Судбина тог рођака кога је сматрао за сина, променила му је живот. Младић је једног поподнева изашао из куће, ћутке се поздравио као да се опрашта, отишао на пругу и разнео се кашикаром. Пазио је да не буде људи у близини и да нико не буде повређен. То је, у ствари, прва верзија приче. По другој, није то било самоубиство, него је реч о класичном убиству. Власти су смрт младића приказале као суицид, а у ствари, дечко је био ликвидиран. Пре изласка, одговорио је на телефонски позив и после краће расправе изашао из куће. Није се вратио. Сестра му је погинула на аутопуту. Истрага није утврдила зашто је аутомобил њеног пријатеља слетео у провалију.

Обоје су изгорели у возилу које се претворило у буктињу. Чиста класика. И он је имао двојника. Убили су га негде у некој луци на јужним морима, изболи ножевима. Желео је да буде морнар, да му Попај буде двојник.

ДОНА: Доста о томе!... Причај нешто друго. Позлиће ми. Кад видим крв, мука ми је.

ТЕД: Човек крвари целог живота... Истина, не болује целог живота, не пати се целог живота, нити се радује... Али, крвари.

ДОНА: Не мислиш, ваљда, да ако ми је мука, да ћу умрети.

ТЕД: Човек умире на разновразне начине. Или сам, као животиња или га друге звери растргну. Некада су се борили против дивљих звери, афричких и индијских носорога, против леопарда. То су биле игре... Трајале су данима... Увек када су државе света кроз историју западале у кризу и кад су се царства распадала, коришћена је дрога која је смиривала и задовољавала масу. Једни су гладовали, а други се преждеравали. Прибегавало се утехи и обмани, играма. Планета тек сада, а да нико не зна, жури и жури... Докле?... Знам добро приче из давних времена, па и ону о дами из високог друштва којој је омилело да тражи услуге једног магарца, али су оне учестале па су се власници животиње забринули да племенита госпођа у својој незајажљивости посве не исцрпе јадну животињу... Ха, ха...

ДОНА: Баш си ме сад импресионирао својом духовитошћу.

ТЕД: Само се подсмевај... Све, па и бруталност постане досадна... Ништа не разумеш. Руља увек жели да се забави, на овај или онај начин. Све је на покретној траци.

ДОНА: Хоћеш да кажеш да сам глупа, приглупа, шта?... Заиста ми се смучило!... Не мислим да је убиство једини начин да се некога отарасиш.

ТЕД: Мала, ти зачепи, па на спавање.

ДОНА: Теби је можда време за спавање, за мене је још рано.

ТЕД: Управо тако. Баш је рано... Свиће... Јеси ли добро?

- ДОНА: Сјајно! Бог нек ти се смилује због свих твојих глупости, које чиниш и које причаш. Презирем то. Али, све се мења, и дан и ноћ се смењују, па је то довољан знак за паметне људе.
- ТЕД: Онда, хоћемо ли заједно?...

Сцена 3.

Максов сан. Повређени Макс је после прекинутог меча у бесвесном стању. Повремено долази свесни. Халуцинира. Макс није завршио школе, образован је иако ипак је читао кршиом, али недовољно познаје литературу и историју. Његове халуцинације су засноване на социјалном жарком искуству и, разуме се, далеко су од реалности. Чини му се да се налази у логору римских легионара... Свиће "ружничка зора" – кћи ноћи.

- МАКС: Затвор је саграђен на истом месту где су логоровали римски легионари. Император је био отпадник. Сви ми припадамо великој породици отпадника. Нисмо то постали својом вољом. Човек не напушта кућу кад жели, него када мора. Не могу да се сетим ко је све јахао овом нашом балканском преријом. Легионари су увек били посебан сој, имали посебан третман, поготово она легија којој су поверавани специјални задаци. Легија је вежбала овде, спрема се и одлазила на задатак, обично у мањим групама. Држава их је чврсто држала на узици, али су они умели да се измигоље. За њих, веровало се, није било препрека. Требало им је само дати и онда нису штедели ни себе ни друге. Главни командант увек је био у заклону, уз скуте императора, тачније, његове жене.

Макс наставља да сања. Указује се у измаглици Лилији, држава малих људи који су освојили усвојене земље. Незграјним кораком, неко ко личи на Дон Кихота са коњем. То је Ник. Уместо Санча Пансе он је његов верни пријатељ Хари.

- НИК: Осећам се чудно. Или су они мали или сам ја порастао. Јесам ли ја у некој чудној земљи недођији, или сам залутао међу Лилипутанце, или сањам?
- ХАРИ: Како, на основу чега то цениш?... Ма шта ти мисли, треба нам пуно лукавства, најпре да преживимо, а онда да некако одмаглимо одавде.

- НИК: Ништа неће бити лако. Видео си како је било када смо се пробудили. Нисмо могли да мрднемо. Док смо спавали, они су нас танким али чврстим везама практично везали, приковали за земљу. Смејао сам се у себи, гледајући те како се упињеш да устанеш, а истовремено и ја нисам могао ни прст да померим. Најкомичније је било када су почели да шетају по теби. Наравно и по мени. Били су сигурни у то да не можемо да прекинемо те везе, јер су нас везали и за косу. Ходали су по нама као мрави, као чета мрва... Били су вредни и схватили су да смо гладни, па су нас нахранили.
- ХАРИ: Величанствено је било кад смо упознали његово величанство, њиховог славног, сићушног, патуљастог цара. Дошао је са свитом патуљака, сви свечано одевени, у новом руху, који су мислили да су велики самом тим јер се налазе у владаревој пратњи. Мрзели су га исто колико и он њих.
- НИК: Мени је највеличанственије било кад смо дигли сидро и одједрили... све ми се чини као да су се главе и удови тих људи смањили. Зашто им је заустављен раст?
- ХАРИ: Није заустављен. Они су смањени.
- НИК: Да ли, уопште, једу и зашто су тако закржљали, знају ли шта је проја, пасуљ?
- ХАРИ: То не зависи од исхране. Одрасли су на купусу, али су стекли нове навике једући кандирано воће уместо плавих шљива умивених росом. Једу убацујући у уста залогаје ручицама, јер не умеју да се служе кашикама и виљушкама. Ако су некада то и знали, заборавили су. Трпају све у себе, важно је да је јевтино.
- НИК: Главе су им се смањиле, а мозак?
- ХАРИ: На основу онога што причају, све зучи истинито, иако је невероватно. Као да ништа не знају, а као да су свега свесни. Верују у оно што говоре. Али, други им не верују јер не схватају шта они заправо хоће. Земља им је мала, они минијатурни, али се понашају као да су гиганти. Неки од њих баве се чудним послом.

НИК: Ако мислиш на политику, то је озбиљна дисциплина. Политичке странке имају снагу у својим програмима који се заснивају на идеолошким, класним и, што је посебно важно, на економским интересима и циљевима. Војна хунта у некој удаљеној земљи забранила је странке, али су оне поново изникле. Ранији владари су на овим ширим просторима били неприкосновени, па је и томе дошао крај. Јер није све с њима почело. Један део свештенства у суседној држави, у широком замаху тражио је аутономију. Други су били за компромис, док је најрадикалнија струја у гроб отерала и самог престолонаследника. У другој суседној државици било је колебања као и другде. А ко су ови?

ХАРИ: То је један посебан слој оних који се баве политиком или политикантством, тешко је одредити. Они су као музиканти који не знају ноте, него свирају ослањајући се на слух. Он је посебно истанчан када се додирне нота која говори о одбрани сопствених интереса. Неки од њих су и сами зачуђени, иако то вешто прикривају како су се као слепци без елементарног образовања и познавања закона политичке игре обрели на врху, али грчевито се држе за највише гране. Утолико је пад тежи. Дотле имају неку специјалну, посве нејасну концепцију, али све делује веома реално. Ако, пак, неки од њих увиде, да су се смањили, а они неће да верују у то. Опседнути су влашћу. Чим постану посланици, смање се. Али, нису свесни да су мали, мисле да су велики. Ретко ко забаса у њихов ледени град и велика, пуста имања на острву... Ако наиђе, онда увиди да штрчи. Из сопствене визуре, свако је у својим очима импозантан. Веома су препредени. Раде само у своју корист. Имају своје стражаре, своју штампу, телевизију, своје новинаре, песнике, певаче и свираче. Направили су себи златне шоље у тоалету...

НИК: Не могу да верујем. Откуд им злато када је ово сиромашно острво?

ХАРИ: Понекад показују задивљујућу умешност, рецимо, у трговини. Умеју да пронађу злато по мањој цени, да га пребаце туђим, великим бродовима, или авионима.

НИК: Златне ве-це шоље? Не могу да верујем.

ХАРИ: Увери се... Свака држава мисли да је рај белог лука.

Провлаче се кроз уски њролаз који личи на њиријумфалну каију на којој је најиис “ОО” уоквирен злајним ѓрбом. Ролејна на врајима до њола се сјушја. Тишина, а онда се за чује шум који означава њушјање воде из злајног којлића у њоалетиу.

Сцена 4.

Кошмар у Максовој њовређеној ѓлави се насјаваља. Чини му се да улази у њодземни свеј, ѓде њече река Сјикс. Пролазе душе мрјивих... С њим су Ник и Хари. Свира хармоника: “Хора сјакајо”, њишо ајмосферу сјвара још чуднијом, авејињском.

НИК: Немој да се плашиш ни звукова, ни тишине, ни таме. Ова стаза је тешко проходна.

ХАРИ: Ретки су они који дођу до ње... Али, не знамо шта нас све чека.

НИК: Познати су ми ови што носе транспаренте, као да штрајују.

ХАРИ: То су Хомер, Вергилије, Данте... Они су све измислили и замесили. Сада морају да ваде кестење из ватре. Кругови се још не назире. Сенке лутају у свом завичајном кругу где их нада још није оставила.

НИК: Ено генерала!...

ХАРИ: Али не... Зар он није мртав? То је његов двојник.

НИК: Да ли њу видиш?

ХАРИ: Нема је. Тамо неке убаве младе жене играју невестинско коло. Можда је међу њима.

Сејачи неслође шејају се свуда околo. Има њуно њесника, лажова, насилника, издајника, али и добрих душа, зналаца и учених људи, од оних које чекају кругови њакла, до оних који су заслужили рајске двери. На овом месју, они се још врје као у зачараном круђу, још лујају балканском вукојебином, њујују кроз мочвар и мрачне шуме. Неки од њих који су већ разврсиани, њонекад, дошејају да њосеје сјаоро ѓнездо.

- НИК: Не видим добро. Да ли оно пролази први министар?
А сада, да ли је оно црвени краљ?
- ХАРИ: Не знам. Хвата се измаглице и окружује их, па се не може разазнати. И један и други имали су проблема са ногом.
- НИК: Не подсмевај се... Да ли је оно шеф, главни газда?
Као да се склања и жели незапажен да прође пречицом. А сада, ево и других. Онај високи, црни, одмахује руком, као да говори: Којекуде...
- ХАРИ: Који, има их више?
- НИК: Да ли је оно специјалац?
- ХАРИ: Не знам. За неке не знам ни да ли су живи, ни да ли су мртви. Нико то не зна.
- НИК: А, ево господина Бен Акибе. Маше нам. Тај зна све и о власти и о живима и о мртвима и о ожаловљеним породицама, о народним посланицима, министрима... Да ли си њу угледао?
- ХАРИ: Не, не видим је.
- НИК: Можда ни она није мртва...
- ХАРИ: Можда ни ови нису мртви.
- НИК: А ко су они?
- ХАРИ: Двојници... На свету има много двојника. Свет је пун двојника. Између живота и смрти је танка линија. То се увиђа на самртној постељи. Људи тога нису свесни или не желе да се суоче с тим. Да би избегли истину, трче, журе некуд, боре се, лажу и себе и друге... Ако си жедан... суздржи се. Вода је отровна...
- НИК: Сем што ми се чини да сви имамо двојнике, све више се уверавам колико смо и сви не само дволични, него и грешни, велики грешници. Свет је пун нас грешника...
- ХАРИ: Твој сладак језик, помогао нам је да изађемо...

Боје се мењају... Црна прелази у шамнолаву, модра постојаје ружичаста.

Сцена 5.

Редакција дневног листа. За једним рачунаром окућљено пет-шест новинара – сарадника.

ПРВИ

НОВИНАР: Шта има ново?

ДРУГИ

НОВИНАР: Ништа.

ПРВИ

НОВИНАР: Веома чудно делују ове фотке које емитују стране агенције. Постоје нека затамњења, као да је човек мртав.

ДРУГИ

НОВИНАР: Вести говоре да је још у животу.

Звони телефон. Нико се не јавља. Телефон ујорно зврји. Један од сарадника, најзад, подиже слушалицу.

ТРЕЋИ

НОВИНАР: Редакција, изволите... Јеси ли сигуран?... Ево, наш човек каже да је преминуо.

ПРВИ

НОВИНАР: Агенције још ништа не јављају.

Ускоро, са другог рачунара, трећи новинар се обраћа свима.

ТРЕЋИ

НОВИНАР: Потврђена је наша информација. Преминуо је, јављају стране агенције.

У редакцији шајац, а онда се сивара и распе ново узбуђење.

ПРВИ

НОВИНАР: Стиже нова вест. Авионски напад на куле. Све се руши у престоници света нападнут је сам војни штаб....

На редакцијском столу стоји виски који један новинар отвара.

ПРВИ

НОВИНАР: О, мили звуче! Отварање флаше вискија увек је праћено препознатљивим милим звуком.

ДРУГИ

НОВИНАР: Ова држава пропада.

ПРВИ

НОВИНАР: А какве ми везе имамо с том државом?

ДРУГИ

НОВИНАР: Па, ми смо у њој.

ПРВИ

НОВИНАР: Велики драмски писац је помињао државе које труле, али не ону у којој живи. Писао је о градовима који постоје и писао је о измишљеним краљевима.

ДРУГИ

НОВИНАР: Јесте, али и о свом племству, граду, његовим палатама и тврђавама...

ПРВИ

НОВИНАР: Треба познавати понекад и медицину и правити поређења. Оно што се збива у људском организму, има своју паралелну линију са збивањима у природи, у парку, у шуми, али и у граду и држави. Рак је опака болест. Усели се и притаји се... Тако и државе труну. Болест метастазира.

ЧЕТВРТИ ЧИН ЖЕНА ОД СОЛИ

Сцена 1.

Кафана. Карирани сџолњаџи... Седам–осам људи пију вино. Ђуџиња се љовремено љрекида.

ПРВИ ГОСТ: Шта има за јело?

КЕЛНЕРИЦА: Имамо, као и обично, пихтије, пребранац, туршију, подварак.

ПРВИ ГОСТ: Па добро, дајте, уз све то, још и две–три коленице и педесет љевапа.

ДРУГИ ГОСТ: Имате ли још овог ризлинга.

КЕЛНЕРИЦА: Имамо.

ДРУГИ ГОСТ: Да ли има довољно?...

У кафану улазе, задихани, два нова ѓосџиа, седају у уџао. Ђуџије. Ранији ѓосџи насџављају разџвор...

ПРВИ ГОСТ: Шта се догађа на тргу? Је ли се он појавио?

ДРУГИ ГОСТ: Не, он је одлазећи човек.

Сцена 2.

Леџиња баџиџа. Тамбураџи џихо свирају. На сџолу ракија. Кришке лубенице. За сџолом седе Ник и Хари. Ник чџсџи луле, џири–чеџири су на сџолу.

НИК: Прљав посао... То чџшћење луле је стварно погано. Црнило, катран. Споља све изгледа лепо, мирис дима, пућкање, опуштеност... А кад све прође, кад сагори, згасне, остане пепео... Али, сам чин пушења. Да, то је заиста узвишен чин. Обред. Уживање, спокој, лутање мозга, опуштање, дрога, мириси далеког јужног неба, близина мора и, у исти мах, близина алпских предела, бродова, катарки, пучине, пустињског песка... За Индијанце, дуван је био лек. Правили су луле од дрвета, од кости или иловаче. Постоје колекционари лула... То није као

скупљање аутограма. Видео сам потписе, ситан Микеланђелов, мало, мало крупнији Шекспиров, нечитки Гетеов, китњаст Лајбницов, разговетан Бетовенов, жврљотину Робеспјера... То није то, луле заслужују почаст.

ХАРИ: Кад ујутро одшкринеш прозор, запахне те мирис живота. Мирис јабука. Лето у Србији. Све је набрекло од рода. Мирис сена на селу. Мирис градских паркова и асфалта који су у току ноћи поливали чистачи. И звона са цркве Светог Марка. Звоњава трамваја, аутобуси и тролејбуси. Онда наиђу аутомобилисти аматери који трубе чим неко застане да изађе сапутница, љубавница, или супруга, или деца. Сад ће ускоро и нова школска година, куповина књига, прибора.

НИК: Нигде нисам видео толику журбу. Сви иду у школу као да је ово најписменија земља или, можда, ипак земља људи жељних знања. Они хоће у школу, желе да уче.

ХАРИ: Треба учити од живота, упијати тајне времена.

НИК: Време не лечи. Време убија. Али, када се загребе, већ после првог талоба, као у шољици кафе из које прориче стара Циганка, открива се веза са далеким тминама и ведринама минулих времена. Пре легија, хорди, чета и батаљона. Увек је међу њима било отпадника. Они су оставили свој печат, расули своје семе. Овде је сваки други човек отпадник или од рода, или од вере, или од државе.

Улази Чик, у белој кошуљи.

ЧИК: Ене!

НИК: Тако... "ене"... тако кажу тамо код тебе... Ово није нико други него наш Чик, препредени један геца...

Поздрављају се, љубе.

НИК: Како си, како живиш, шта радиш?

ЧИК: Цркавам. Она цирка. А ја понекад дођем да продам мало сира и кајмака, ракије... оно што преостане, тек да ми време прође...

ХАРИ: Тед је одрастао у вароши на реци. Град је имао судбину, као и други градови и улице, да му мењају и надевају друга имена... Сад ћу да вам испричам несвакидашњу причу. На улазу у железничку станицу био је тунел. Ваљда је и сада тако. Давно нисам био. У близини био велики парк. По високим стаблима дивљих кестенова милеле су бубамаре. У близини је била фабрика вагона. Радници, млади, ознојени, у карираним кошуљама, после напорног посла одлазили су у оближњу кафану у којој су имали уплаћен ручак. Лети, то је била боранија. Кувана је на обичан, у ствари посве обичан начин. Једино што је куварица када је јело већ било готово, у велику плаву шерпу убацила дрвеном кашиком две–три груде кајмака... Сир и кајмак, као и ракију, добављали су из околних села... Лепа су та села у околини. Али, да довршим причу. Ту кафану држали су баба и деда, она у сељачкој сукњи са прегачом, он у раздрљеној карираној кошуљи. Био је двојник једног чувеног писца. Пуно је двојника по свету. Он није носио браду него само бркове, пожутеле од дувана. Тај старац, кад једном припали лулу, она се не гаси цело поподне. То је било његово омиљено време. Гости би се разишли из кафане, до вечери наравно, а он остајао сам у хладовини старог разгранатог дуда. Ако би мало и задремао, лула је и даље горела. Онда би се пренуо, погледао око себе... Пио је ракију, уз салату од парадајза зачињену љутом папричицом. Касније би сав онај љути сок испио из велике чиније... Сви су радо свраћали у његову кафану, дивили се његовом коњу кога је упрезао у чезе за славу, а дивили се и старцу и његовој снажној десници, јер је био у стању да за трен обори руку младог радника из фабрике вагона. Ту је одрастао Стон.

НИК: Каква је то кафана била? Ринг, арена, ко се ту окупљао?

ЧИК: Не, није било туче. Једино кад по једног локалног пијанца дође разгоропађена супруга, претила је опасност да га пребије, јер је за два дана пропио све паре које је зарадио када је сашео одело једном момку за свадбу. Била је то обична кафана, под

старим дудом. Сељаци из околних села доносили су ракију, кајмак. Гости су били, углавном, алкохолчари и махом старији људи. Неки од њих били су у заробљеништву у Русији. Нико не зна на чијој су страни били и за кога су гинули... Из Русије су понели неку стару руску песму и, наравно, кад се напију, марширали руским кораком, кривудајући. Деда је у мали нотес уписивао дуг, јер су пили на вересију, а онда све то избрисао. Када би баба сазнала да су стигле пензије питала је јесу ли платили. Деда је одговарао потврдно, док је баба сумњичаво вртела главом на којој је била тамна тачкаста марама. Јер када је на оном тунелу њен први муж испалио хитац у чело, возом испод тунела изронио је њен будући супруг. Враћао се из заробљеништва, није наставио преко планина, остао је у вароши. Она је била сама, он је оставио негде далеко у забити и жену и децу, није мислио да се враћа кући. Остао је са новом женом у вароши... Он је први умро, сахранили су га са његове три луле. На сахрану је дошла девојчица која се звала Дона.

- НИК: А како ти је баба, шта ради, сем што цирка?
 ЧИК: Ене... гледа у ватру.
 НИК: Шта ради?
 ЧИК: Па... гледа у ватру...
 НИК: Како?
 ЧИК: Па лепо... Наложите онај свој раздрндани "смедеревац", све пуца! А онда узме треножац, отвори вратанца и седне испред шпорета. Подбочи се једном руком... и дуго гледа у ватру.

Ник засѝаје, сумњичаво га ѝосмаѝра.

- НИК: Знам да људи обично одлазе на реку, тамо с обале гледају у воду... Вода им односи туробне мисли... Одагна терет који их тишти.
 ЧИК: Е, па ето... моја баба гледа у ватру!
 НИК: Добро, пријатељу, неко у воду, неко у ватру... а шта ћеш сутра?

ЧИК: Е, то већ не знам. Не знам хоћу ли бити жив. А сутра је сутра, нови дан, нова нафака, веле.

Тамбураши и даље свирају и њочињу да њевају.

ХАРИ: Река тече, тече мутна. Да, тако су говорила деца, пробијајући се кроз кукурузе, хитајући ка реци. Смрдело је око кланице, у летњој јари тај смрад се ширио, иако су га врбе гушиле... Пецароши су ту узимали црве за мамац, а остали се спуштали низ реку. Застајали су на том месту. Тај поток је увек, и после кише, био бистар и топао. Једног лета ишли смо у манастир. Кад сам у школи, после распуста, насликао манастир сви су се чудили. Манастир је изгледао величанствено, у роза боји. Професор је ћутке прешао преко тога. Отац је тог лета хтео да прегази оплићалу реку. Негде на средини, док је преносио торбе пуне печења, сира, кајмака, ракије и парадајза, стао је на разбијену флашу на дну реке. Вода се закрвавила. Једва смо се вратили неким старим фијакером, Циганин са виолином нас је пратио једно време, а онда заостао, прилепио се за неке младенце. Тог лета, испод једне шљиве, фотографисао сам се са мајком. Имала је црну косу и плаве очи. Све моје жене личиле су на њу.

НИК: Признајеш Едипов комплекс.

ХАРИ: Лепота је порок... Све је ствар забуне... незнања, чега већ не... Чињенице су битне, важно је бити информисан, у свему. Некада су се скривали важни подаци. Књиге о смеху су спаљиване. А смех је веома важан, крепи, освежава, оживљава. Људи који се не смеју, који не знају шта је смех, пропадају, гњиле...

ЧИК: Е, па, одох ја даље, да не филозофирам с вама. Ви сте докон свет и свашта вам пада на ум. Ник, тебе је лепо саветовала баба да не читаш пуно те књижурина... А ни једна не вреди луле дувана или једну леју белог лука у нашем селу.

Сцена 3.

Ноћни локал. Зајамњена сала. Изводи се ѓрбушини ѓлес. Међу иђрачницама ѓсебну ѓажњу ѓривлачи девојка која се издваја као солиста.

НИК: Да ли је оно Дона?

ХАРИ: Она плава?

НИК: Не та, него она испред, она црна.

ХАРИ: Не верујем да је то Дона.

Трбушини ѓлес се наставља. Дона осћаје сама на сцени

ХАРИ: Ипак је то Дона.

НИК: Када ли је научила ову вештину?

ХАРИ: То се не учи. С тим се рађа.

НИК: Али, нека школа постоји.

ХАРИ: Не треба њој никаква школа. Она је све школе изучила.

Завршава се сцена ѓрбушинођ ѓлеса.

НИК: Реци келнеру да позове Дону за наш сто.

ХАРИ: Нема потребе. Ево је долази.

Машући руком, ѓрилази им Дона.

ДОНА: Ђао, момци! Одмах сам вас препознала, а ви мене?

НИК: Шта радиш ти овде?

ДОНА: Од нечега се мора живети.

НИК: А факултет, а посао манекена?

ДОНА: У чему је разлика? Све је на свом месту.

ХАРИ: Желиш ли пиђе?

ДОНА: Већ сам поручила кампари... Шта је, што тако буљите у мене?

ХАРИ: А што ти гледаш у нас као да смо Годзиле?

ДОНА: Ја вас не питам откуд ви овде. Уосталом, ово није бордел, ја нисам муза, али ни оно што ви мислите. Нити сам спонзоруша, нити сам курва, а ви?

ХАРИ: Ми смо посматрачи.

Смеју се.

НИК: Ипак, заслужили смо вечеру, зар не?

Сцена 4.

После вечере, у ресторану, за столом седе Дона, Ник и Хари. Звони мобилни телефон у Дониној торбици.

ДОНА: Тао, ја сам... важи, пошаљи такси за мене.

Устаје, љуби се са Ником и Харијем, очинско – сесиринско – дејшње.

ДОНА: Морам да идем. Хвала вам, момци, нахранили сте ме, а ја вас сад остављам на миру.

ХАРИ: Улепшала си нам вече.

НИК: Чувај се!

Дона излази. Ник и Хари после краћећ ћушања настављају разговор

НИК: Србија је подељена земља.

ХАРИ: Свака земља има више делова. И Галија је била подељена у три дела. Јулије Цезар, као врхунски писац почињао је свој историјски спис управо том констатацијом..

НИК: Да, али свака је подељена на свој начин.

ХАРИ: Политичари деле. Рат дели. Овим просторима тутњале су римске легије, коњаници са разним заставама, немачки тенкови, наравно, и неизоставно партизани и четници, усташе, а домобране нико више и не помиње.

НИК: Откуд неке право да дели земљу?.

ХАРИ: Некада и није било тако. Железничка осмица је повезивала ускотрачном пругом две границе... Али, ту пругу нису измислили ни ови с једне ни они са друге стране границе. Они су само аргатовали, све су смислили странци. Вртело ми се у глави док је “ћира” ишао низ оне осмице. Дим је гушио путнике. Није се осећао свежи, чисти мирис шуме и планине. Било је загушљиво, дим се није разилазио ни по изласку из тунела, а убрзо би воз већ утонуо у други тунел. Бивало је све несносније. Само гар која када упадне у око и пече и боли. Питам се да ли је све то игра судбина. Али, у то се већ не упуштам, сувише је то за мој мали мозак. Ко ће изаћи на крај са Боговима.

Насијуа ћушање које йрекида Ник.

НИК: Ко га је убио?

ХАРИ: То ће показати суђење.

НИК: То ће потрајати, очигледно. Стално се процес прекида. Судије одступају. Долази до хапшења. Говори се о притисцима на суд. Да ли је реч о недостатку храбрости?

ХАРИ: Не.

НИК: Све је ту чудно.

ХАРИ: Суд је увек имао моћ. И судије... Велеумни Сервантес испричао је стару причу о избору судија... Каже, један од кандидата свечано се заклео да је неписмен, и својом чашћу јемчио да се у његовој ложи, неколико колена уназад, ни лучем не може наћи писмен човек... То му је био највећи адут! Да, да... наиђу времена кад харају незналице...

ХАРИ: Камиони су имали велику улогу.

НИК: Какви камиони?

ХАРИ: Камиони са песком.

НИК: Похапсили су целу ту групу...

ХАРИ: Онај најмањи и најмлађи је побегао, сакрио се међу паприке. Главног су тражили, а у свим полицијским станицама на зиду је стајала потерница, и на свим граничним прелазима, док је он изгледа цело време мирно седео код куће. Ко је овде наиван? Да ли се све намерно развлачи, отупљује? Памћење кратко траје, заборавља се суштина, коме је то у интересу?

НИК: Породична драма. Хапшење брата. Један велики писац је описао само једног свог брата у чувеном роману. Другог брата није помињао. Тај други брат је можда кључ драме, а онај који је страдао је брава.

ХАРИ: Није расветљено ни убиство једног од великих председника... И њега су убили као пса, на улици, у тренутку док су му клицали. Као што су и Цезару клицали и нудили му круну. Метак му је развео лобању, исцурео је мозак. Телохранитељи су се растрчали, успели да скоче на аутомобил који је великом брзином одјурио са места атентата. У црнини, са децом, удовица је пољубила заставу.

Касије су новине нашироко и надугачко распредале о њеној судбини. Јулије Цезар је убијен, окружен најближима. Они су га славили и убили. Историја се само понавља. Онај ко је на челу мора стално да буде опрезан, као први краљеви који су краљевали светом са удаљеног острва, златном граном, и плашили се да неки млађи не доплива и убије их. Увек некоме смета, поготово оним најближима, који му се смешкају. Увек је ту неко са неким у сукобу. Завера тиња у сваком ћошку. Свуда се врзају Касије, Каска, Брут... или њихови двојници.

НИК: Уочи смрти постоје знаци и предзнаци. Цезару су прорекли датум смрти. Три вештице су Магбету прорекле судбину. У први трен изгледала је сјајно, крај је био погубан. У сјају прве најаве, није се дала наслутити трагедија. Увек се негде крије замка.

ХАРИ: И она је знала да ће умрети. Пуцкетао је паркет у стану, и у зиду, и у старом црном ормару је нешто пуцкетало. Када је умрла, у фрижидеру је експлодирала флаша киселе воде. Велика црна бубашваба попела се на бели јастук на коме је била њена глава и расута коса. Помињала је како је чула очев глас, који је сахрањен у алеји великана, како је дозива. Са зида је пала слика...

НИК: Има једно место на тој клиници које би се могло назвати предворјем пакла. Ту долазе они који више не могу да истрпе бол. Или уопште не могу да дођу, него шаљу своје најближе. Они који су дошли, седе, ћуте. Ходник је увек препун. Та соба има свој посебан назив: амбуланта за бол. То јој је званичан назив. Када сестра изађе, сви вапећи пруже руке према њој као да им она може помоћи. Али, њима више помоћи нема. Препуштени су свом болу и опхрвани халуцинацијама. Смрт долази као спасење. Она је била жена од соли..!

НИК: Жена од соли?... Не разумем...

ХАРИ: Постоје такве жене и људи. Од соли. А да ли знаш шта их највише привлачи?

НИК: Не знам...

ХАРИ: Море!... Море их привлачи. Море је извор, море је исходиште. Она је израсла из мора. Мору се и враћа... Знаш, то није стилска фигура, метафора или... То је истина. Жена од соли је истина...

Звони мобилни телефон. И Ник и Хари прећурају по џејовима.

ХАРИ: Мој звони. Хало. Реци Дона, чујем те... Важи.

Ставља телефон на сто.

ХАРИ: Зове нас Тед.

НИК: У реду, посетићемо га. Имам нешто да га питам.

ХАРИ: Шта?

НИК: Какав је бол од метка?

ХАРИ: То зависи.

НИК: Од чега, од калибра?

ХАРИ: У почетку све гори, жеже. После ништа.

НИК: А нож?

ХАРИ: Хладно, па вруће.

НИК: То ће боље Тед да ми објасни. Знаш, мислим да је боље да ја сам одем.

ХАРИ: Како ти желиш. Испратићу те, прошетаћемо кроз парк. Он не станује далеко.

Сцена 5.

Парк. Касно појодне. Сунце почиње лолако да залази. У предвечерје кроз парк пролазе Ник и Хари.

ХАРИ: Да ли је могуће да се све то догађало? Пљачке, убиства? Не могу да верујем. Имао сам прилику да се сретнем с неким од тих људи који су на потерницама или иза решетака, неки чекају суђење, друге још лове. Нису изгледали ни опасно. Тешко је наслутити шта се догађа иза сцене, какве се игре играју. Зар је могуће да су неки од тих људи утицали на стварање историје, да су мењали ток живота, судбине породица, градова и целих држава. Пре неки дан сам видео и оног лекара који је почео да се бави политиком. Задригао је од пића, али још се држи. Његов претходник се устрелио. Сипао је виски у чашу и испалио метак себи у чело.

- НИК: Све се врти око политике.
- ХАРИ: Све се своди на политику. Рачуни стално стижу, за струју, за воду, кирија расте за оне који имају свој стан, а поготово за оне који изнајмљују собице по периферији и касно поподне одлазе на пијацу у уверењу да је тада све јефтиније. И по цело лето кувају само боранију.
- НИК: У оним данима док је рат још трајао, мој пријатељ лекар којег је жена оставила, долазио је на пијацу где је са још тројицом клошара пио неку чудну ракијетину, чист шпиритус; јели су одбачени парадајз и паприке и пилећи паризер, јер је он тврдио да се са фрталх хлеба и сто грама неке саламе комотно може преживети без већих последица по здравље. Ко нема стан врзма се унаоколо, дању седи у парку, храни голубове, увече оде на отварање неке изложбе, тамо попије пиће или поједе жу-жу, и прикачи се уз неко друштво, некога превари, украде му мобилни телефон, ако успе, и поново се врати у парк да преспава. Смуца се без пребијене паре, шворц, а изиграва каубоја... Петљанац... Све је то политика. Нико више не помиње далека путовања, чак и они који оду у Турску на седам дана. Прошла су времена сећања на Алхам-бру, Ескоријал, Таџ Махал.
- ХАРИ: Не знам зашто помињеш Ескоријал?
- НИК: Као тврђаву. Од гранита. То је тврђава католичке вере. Све се окреће ка Риму и седишту папе, зар не видиш?
- ХАРИ: Немам ништа против тога.
- НИК: Шта хоћеш да кажеш?
- ХАРИ: Чуо си.
- НИК: Нема у теби језуитског рафинираног лукавства.
- ХАРИ: Томе ме нисте учили. То или имаш, носиш у себи, или...
- НИК: Видиш, ипак су те нечему научили. Да будеш лицемеран, да у трену смислиш нову лаж. То је примерено онима који су рођени у знаку Близнаца... Стрелци су другачији, као и они рођени у знаку Бика, они гурају своје, или Лава...

- ХАРИ:** Не знам колико има истине у томе... Можда није неважно под каквим небом и под којим звездама је неко рођен... Ти си ми био први учитељ. Говорио си како је свети отац у младости изгледао као боксер, док га као папу није сломио ватикански начин живота и режим, а о новом светом оцу говори се како има женствене манире. О чему ћеш данас поново почети да причаш. Окренућеш опет на причу о рату и злочинима. О кривици Свете столице, о јуришима Ал Каиде.
- НИК:** Па да, сви су криви. Али неки су то учинили из незнања, други из похлепе. Заслепљеност води у злочин. Нит је танка, али дугачка, не иде само преко ових брда, него полази с једне друге стране... Неки младићи су освајали Париз женећи се старим, богатим грофицама, склапајући чврсте педерске везе. Или су им се дедови враћали из руске степе, где су робијали, старили и помагали се при ходу штакама.
- ХАРИ:** Хоћеш ли да наставиш причу о херојској прошлости? Реминисценције?... Нема сврхе. Злочин је као хоботница, има своје дугачке краке и пушта црнило којим мути воду док се скрива иза те тамне завесе. Поистовећује се са индивидуом, али простире се и даље и шире. Љагу је тешко збрисати, као свака несрећа, шири се на фамилију, на град, државу. Они који су је направили криви су. Вртешка иде и даље, до питања да ли су зло починили својом вољом, или жељом, или у заблуди. У незнању. Лако је судити из даљине. Онај ко посматра, као у театру, увек је у привилегованом положају, док се на сцени као и у животу све грчи, тресе, ломи. Доста је свађе. Дајмо себи одушка, уз пиће. Кад се вратиш од Теда, код мене ћемо вечерати. Припремићу пиће. Виски? Вотку? Имам ону залеђену вотку коју држим у замрзивачу, у леду се згуснула као мед.
- НИК:** Не, ја ћу ако још има оне добре ракије, а уз њу добро иде парадајз салата и љуте папричице. И сир, наравно. Брзо ћу доћи.

Сцена 6.

Соба у Тедовом сџану. На зиду као иконе, фоџографије М.М. и Б.Б. Гарија Куџера, Хемфрија Боџариџа. Бивши сџеџијалац, оронуро, џеџко се и нервозно креџе. С њим у соби је Сџон који седи у колицима и удара једном руком у боксерски џак који виси окачен на шџоок враџа.

- СТОН: Генерале, понашаш се као лав у кавезу.
- ТЕД: Па ја то и јесам. Лав који је побегао из кавеза, пуштен с ланца...
- СТОН: Као моћан човек шта би ти сад учинио. Некада си жарио и палио. Клањали су се твојој сенци.
- ТЕД: Одавно сам немоћан. Моћ се стиче и губи. Нестаје врло брзо, брже него што долази. Осећа се у рукама, у срцу, а онда једне ноћи осетиш како се све у теби топи, нестаје. Када се ујутро пробудиш са страхом, видиш да се ипак ниси толико променио. Али, и то је варка. Живот је пун замки и варки прекривених, као сламом, копреном лажи која се зачас запали и изгори.
- СТОН: Добро говориш, али лоше делаш, као и сви ви. Послали су нас директно у минско поље. Погледај ове “хроне дабе” што на штакама парадирају. Без ногу. Нечије незнање им је одбило удове. Док их гледају сажаливо, свесни су преваре. Они који су мислили да су хероји, добро знају да позлате неће бити. Повратак кући, у убогу собицу, са транзистором који је заборавио да искључи или намерно оставио да шири свој непријатни метални звук, враћа га у пакао. Тако и ја, тако и ми сви. Ово је земља богаља. Ти си нас убогаљно генерале, јер си и сам богаљ, од рођења.

Пауза. Разџовор је наџло џрекинуџ. Насџавља се у џосве друџом џону, као да се ниџиџа није десило.

- ТЕД: Ручка, а ни вечере није било, али бар имамо десерт. Брескве у аспику од зеленог чаја..
- СТОН: Добро ће ми доћи после јутрошњег масног бурека.
- ТЕД: Дани постају краћи.

СТОН: Близу је јесен. Ускоро ће и зима.
Улази Ник. Као да је љрслушкнвао њихов разгвор.

НИК: Прва зима без ње.

ТЕД: И даље мислиш на њу?

НИК: Повремено. Чуо сам ваш разговор, па сам се надозвао... Интерфон поново не ради, пустила ме да уђем она нафракана, дебела комшиница која прати ко коме долази. Нећу више да вас оптерећујем. Свако има своје проблеме, али наши су, иако звучи бесмислено, заједнички. Сви смо у истом кругу.

Чује се љраскање. Вајромей.

НИК: Шта сад опет славе, победу или пораз?

Генерал се с најором окреће као да нешто љражи, а онда му до руке долази слејачки бели шџај који сџоји љрслоњен уз зид и љшјајући излази из собе.

СТОН: Не знам да ли генерал нешто сумња. Он и не слуги да ја нисам повређен, да уопште нисам био на ратишту, а ја не знам да ли је он заиста слеп, јер је он од мене хтео да направи Киклопа док сам спавао. Можда ме сад посматра кроз неку рупу на зиду.

Чује се љуцањ, зајим јои један. Ник љада на љод. Појављује се Дона, а одмах за њом Ден, ља онда Чик.

ЧИК: Све је замршено, али неки траг увек остаје иза лисице, иза дивљег коња и степске антилопе. И лети, у шуми, када се од крошњи не види небо, на земљи остаје траг. У снегу је тешко пратити траг јелена јер он рије снег. Трагови северног јелена разликују се од других трагова. Отисци папака савијени су и у облику зрна пасуља.

СТОН: Ви сељаци баш све знате.

Сџон хџиро усџаје из колица, скида црни љовез с ока. Поново се чује љуцања. Вајромей се шири као букеџ, а онда нагло згасне.

Сцена 7.

Свиће. Гривна и Ник ушли су у њаву собу. Гривна корача усјавно, њомало обазриво, босом ноћом њо њавом њејиху. Засјала је, а онда коракнула, крајико.

- ГРИВНА: Као да улазим у шкољку...
- НИК: То се понавља сваки пут. Као зрнце песка које се нађе у шкољки, па се претвори у бисер.
- ГРИВНА: Да ли се сећаш нашег првог сусрета?
- НИК: Да, сећам се, али знам да ти волиш често да нас подсетиш. Само немој да додајеш, можеш да одузимаш.
- ГРИВНА: Волим и да додајем и да одузимам. Па тако чине и писци, редитељи, не знам већ шта су. Сваки минули тренутак подсећа на смисао живота, а он постоји у свему. Као круг. Проширена тачка. Али човек се удаљио од свог средишта, и поделио, и умножио. Па тумара, не види да је средиште свуда, а обим круга нигде. Јесте, све је подложно умирању, али и предодређено трајању. Људски век је кратак...
- НИК: У праву си. Сви нешто пишу, драме, романе, приче, сликају... Не знам само ко то штампа, а поготово ко чита и гледа... Трг у Верони и даље постоји, Ромео и Јулија се и даље воле довека, упркос међусобној мржњи њихових фамилија, леди Магбет подбада Магбета да зарад власти направи покољ...

Гривна га њовремено њогледа са изразом чуђења али и разумевања.

- НИК: Власт... Моћ... Љубав...
- Из даљине долази ѓрмљавина. Сјрема се олуја.*
- ГРИВНА: Ма, пусти глупости... Заиста, у први мах те нисам запазила.
- НИК: Ја сам у полутами назирао само твоју силуету и видео да нервозно пушиш цигарету за цигаретом и да прилазиш мом столу да баш у тој пепељари, мени под носом, гасиш чикове... Била је нека промоција, шта ли? Једва сам чекао да се заврши и да то буде једно од оних недовршених вечери и ништа више... Али, онда су нас понудили вином и пршутом.

- ГРИВНА: Да, али одједном, као по договору, они твоји пријатељи су направили круг, и као да се годинама сви познајемо, позвали нас у тај ротари клуб.
- НИК: Тек у ротари клубу сам те видео, на светлости коју су сејали лустери, лице, шатирану косу и, наравно, колена...
- ГРИВНА: Потом смо се одвезли до оног сплава, око којег су се издизале голе гране дрвећа, као добри духови.
- НИК: Сећам се, замућени погледи тешко су се у тој кафанчини пробијали кроз завесу од дима.
- ГРИВНА: Знам, твоја сећања своде се на замућене призоре у диму који штита очи... Понекад ми се чини да се понашаш детињасто.
- НИК: Можда ми је у то време смех био далек, јер ми је срце било залеђено. Био сам обузет растанком и одласцима. То ме је од детињства тиштало. То... растанак... одлазак... Покушавао сам, увек, да верујем да је реч само о ружном сну. Можда то није био наш први сусрет. Касније, у једном тренутку, учинило ми се као да сам те препознао.

Грмљавина се приближава. Сева.

- ГРИВНА: Ха, твоје црне слутње... Понекад заиста делујеш зло и немоћно. Претвараш се у љубоморног старца. Зато ти је такав и живот. Хтела сам да га испуним светлошћу. Али ти више волиш мрак. У њему имаш сигурност и лепоту живота бубашвабе.

Ситуација нагло постојаје најтеже. Ник покушава да је ситиши, али и сам њане. Грми и сева.

- НИК: А ти бубамаре... Па знаш ли ти уопште ко си? Одакле сам те извукао, имаш ли свест о томе?
- ГРИВНА: Па шта, хоћеш да будем твоја некретнина. Пуно је снага зла у теби и ти им се предајеш свим срцем. Сићушним, малим.
- НИК: Зар заиста одлазиш?
- ГРИВНА: За разлику од тебе, ја не мењам планове. Или љубав до краја или ништа.
- НИК: Aut bene, aut nihil.

ГРИВНА: Опусту се, већ једном! Веруј! Заборави све научно, све цитате, те подвале сићушног људског! Рацио! Комбинаторика! Анализа! Транжирање! Треба бити храбар, луд! Рашири крила и лети. Лети! Усуди се! Да, до краја или ништа! Љубав помера планине и радује срце. Можда ћеш ми поверовати једног дана.

НИК: Ипак остани...

Зачује се јак њресак. Враћа су снажно лутила и њрозори се за њресали од удара изненадног веџра. Пљусак.

ГРИВНА: Сад тек нећу. Доста ми је твојих промена расположења и планова. Нико ме није више лагао од тебе.

НИК: Жао ми је, збиља.

ГРИВНА: Не треба да те пече савест. Ја сам хтела да будем с тобом, због тога се не кајем. Напротив! Не треба да ме тешиш. Много тога ти не знаш. Али то сада збиља више није важно. Немој ме звати. Почни да схваташ да ме више нема у твом животу. Нестајем. Нигде не идем с тобом, са дрипцима не идем ни у бакалницу.

НИК: Али, дозволи ми бар...

ГРИВНА: Лажеш, желео би да ме вређаш и зато ти се никада нећу јавити. Заборави број мог телефона. Неки су ме вређали због тебе, а и ти ме вређаш. Њима сам рекла – доста. Сада то и теби кажем. Хтела сам да видим где су границе. Ти си ми све рекао. Твоје срце је мало, малецко. Стаје у новчаник. Мени твој новчаник не треба, а срце... Мислила сам да је веће.

Свађа је на врхунцу и ѡочиње да сѡлашњава. Гривна му ѡрилази кораком мачке.

ГРИВНА: Страшно ми је било прошли пут када ми се ниси јављао. Дала бих све да ми се јавиш и да ми кажеш: биће добро и да чујем или измислим како кажеш да ме волиш... Хтела сам да идемо на реку да се купамо, да ронимо и да се држимо за руке. Знаш да ћу те увек чекати и волети.

Преображај је збунио Ника који делује бесѡмоћно.

ГРИВНА: Била сам ужасно узнемирана... Хтела сам само да ти чујем глас. Имала сам утисак да си нестао. Не знам зашто и где... Зато, чувај ми се, љубави. Потребан си ми да ме волиш и да те волим јер ти јеси мој и ја твоја, као што си рекао на тераси оне ноћи... А то што планем... Понекад ми се учини да те је ђаво узео под своје. И онај твој одлазак у петак, тринаестог. Желим да нас вратим с тог пута. Да будемо блиски и спокојни. Ја те страшно волим. И одана сам ти. То је једина истина.

Ник јој њрилази. Ева се њривија уз њеџа. Киша њљуишии.

ГРИВНА: Колико сам те била жељна... Реци "не" том ђаволу који нас меље. Да ми победимо, а не он, молим те... Опрости за сваку реч којом сам те повредила.

НИК: Ђаво постоји... Вешто се скрива, преоблачи, час има браду, час бркове или пушта зулуфе, али увек настоји да сакрије реп. Шејтан је то. Свет је за-слепљен шејтанским послом. Он влада светом, по-играва се.

Сцена 8.

Кроз њлаву собу, уиџонулу у њшаму, њробија се нека чудна музика. Ева, у њолусну, мешкољи се. Ни самој јој није јасно да ли сања или је будна. Усијаје њоуиџ месечара и њрилази њрозору кроз чија окна, кад њодиџне ролеџине, њочињу да свеиљуцају неонске рекламе живих боја. Чује се бука с улице. Или су њио њоследњи ноћни ауџобуси за закаснеле ноћобдије или њрви јуџарњи за оне који њолазе на њосао. Еви није јасно. Не зна ни када је леџла. Не зна ни ко је ни џде је.

ГРИВНА: Да ли сам ово заиста ја? Или неко други. Не знам шта се десило са Евом. Рекли су ми само да је умрла. Не верујем у то. Можда су је склонили на неко место или убили, а ја сам дошла да је заменим. Не схватам како то Ник није увидео. Или се прави луд или је будала. Знам да на свету има пуно двојника. Сличност између нас две је заиста била фрапантна. Као да нас је једна мајка родила. Када сам се гледала у огледалу, увек сам видела њу, само њу. Ко је, онда, од нас две права Ева? Ми смо као истина која приказује увек само једно лице, друго је ко зна где, ако постоји. Представљају ме као бароницу, а не знам своје порекло. Ни знам чак ни

колики ми је конто у тим банкама, знам само да су сви рачуни увек редовно измирили, да...

Прође се. Њена вишка силуета оцртава се на прозору испод којег се чује дрндање возила које одвози ђубре из контијенера.

ГРИВНА: Чудан град. Толико леп и ружан у исти мах, као и људи у њему. Сви ме чудно посматрају, а ја их не познајем и зато не налазим за сходно да их поздрављам. А и стално се мењају. Увек нека нова лица. То су махом подстанари који су се са газдарицом договорили да се представљају као рођаци, да баба не би плаћала порез. Баве се разним пословима. Продају цигарете или крпице, или што је сада главно занимање, продају уџбенике за школу. Пресрећу пролазнике и питају: треба ли нека књига? Само баш не делују као неки љубитељи, поготово не као znalци. А, ето, живе од књиге... Књиге... Пуно сам читала, највише као девојчица. Освистала сам уз књигу, све сам гутала, о витезовима, ратовима, беди, раскоши, авантурама... Никада нисам била склона авантурама, а сада, кад се осврнем само неколико година уназад, мој живот ми се указује као велика авантура. Ако и јесте тако, онда је све дошло мимо моје воље. Случајно сам срела оног човека, случајно оног, упуштала се, истина, својом вољом, али, све ме је то ипак усисавало, а ја нисам била у стању да се одупрем. Ето и та фарса с бароном...

Зачује се карактеристичан звук мобилног телефона као знак да је прикључена порука. Ева изражи телефон, чини поруку...

ГРИВНА: О, Боже, зар је то могуће? Претпостављала сам да га је срамота да се јави, да има бар трун савести. А... У ствари, знам. Све знам. Давно су ми, док сам била девојчица, рекли да сам усвојено дете, да ми он није отац, да ми Макс није брат, ни Дона сестра, да се не зна ни ко ми је мајка. Не знам ни за барона ни за бароницу, ни откуд ја да сам баронеса...

Она немоћно рашири руке, али их брзо скупи, прекрсти их, а онда поче да ломи прсте. Најзад, клонуло се сусици у фојељу. Покуша нервозно да зашали цигарету, што јој некако пође за руком, увуче два дима, а затим изгуби свест, док јој цигарета испадне из руке на љави шетих из којег убрзо поче да се нагоре извија танак млаз дима...

Сцена 9.

Олуја јењава. Грмљавина се удаљава, сџишава. Муње се ѓроређују. Од џишине која насџуја буди се Ник. Најѓре ћуџи, ѓледа око себе, као да жели да ѓрејозна ѓде се налази.

НИК: О, Боже колико времена је прошло?... Дуго сам спавао... Не сећам се кад сам заспао... Поготово, не сећам се када сам последњи пут тако дуго спавао. У детињству сам имао тврд сан. Једном су провалили врата која сам закључао и заспао; нису знали да ли дишем кад су ме нашли на каучу. Ја сам их само зачуђено, буновно гледао... касније сам заборавио шта је сан. Посао, вечере, приједи, премијере, затим поново посао, трзавице, напрегнутост...

Више није могао да лежи. Ник изненада усџаде, скочи из креветџа и ѓриђе ормару. Неџио је ѓреџурао, а затџм из ормара извади фуџролу. Држао ју је у руци, нежно, као бебу. Поџом извади из фуџроле ѓиџару, ѓогледа инсџрументџи, ухвати с чеџири ѓрсџа леве руке акорд, џа ѓолако ѓређе ѓрсџима десне руке ѓреко жица... Зачу се звук неѓравилан, нескладан, раџиџимован, неѓриџџан звук који џихо, џужно заѓрејери и болно јекну... Расу се, не усџевајући да се расѓросѓре. Одби се о зидове и уџихну... Несџаде, изгуби се. Ник одложи инсџрументџи, а онда ѓа брзо сѓриџа у фуџролу и враџи у ормар. Завали се у фоџељу, а онда брзо усџаде и као да се ѓомоли.

НИК: Жене од соли којима је суђено да се стапају с морем! Можда их више оплакују него што их воле... Гривна и њена лепота нису украшене за свачије очи, јер њени украси и драгуљи нису ухватљиви за свакога... Ружу може убрати само онај ко ју је засадио... Многи градови и људи су уништени, можда зато што су били грешни... Зато треба путовати светом, летети, да се спозна бар део истине, гледати и не дозволити очима да буду следе; скинути скраму, али не само с очију, него и са срца... Неки ваљан, частан летописац ће, после свега, ваљда, кад мине утицај пакленог ритма догађаја који дробе и сатиру, веродостојно, колико је то могуће, описати шта се заправо десило... И све преотети од заборава.

 ЕПИЛОГ

Ваздушна лука... Пре скоро две деценије аеродром је био једна од најважнијих сџрајешких, сада историјских пачака које су обележиле почетак рата, али и његов завршетак. Шта се десило у међувремену? Важни сусрети, одласци, расјаници, ошмице, боравак једне принцезе у праћњи неког високог, ћуљиво, мршавог шина, јер и принцезу неко мора да брани, зар не? Љубавне везе су се испреплићале, рађала се нова познанства и преиварала у блиска, нова пријатељства. А за нашу причу остаје епизода о беби коју је мајка у очајању оставила на шисти, одбацујући је, узимајући само једно, оно сџарије деце, и жућу шорбу с љавим џемпером. Узела је, по свој прилици, оно што је била у сџању да понесе у шом шренућу. Све није могла понети. Беба је избрисана с њеног ионако окрњеног шиска, остала је сама на сџази од бејона, на црној шисти, уоквиреној шамним брдима, маући ручицама и смејући се... Младић чији се шрљак састојао од црне фушроле и једне љастичне кесе, зашазо је слаћку бебу још у шжви аеродромске зграде док је била у мајчином наручју, шакће маући рукама, смејући се и љавиво за шладајући својим веселим, љавим окицама. Одједном је на шусиој шисти ушлео шо деце, само, бесшомоћно. Мајку је одавно изшубио из вида, шомишљао је да је она веровашно ушла у ошромни авион шреун шућника и несшала у његовој шроби.

Младић је засшало код нашшшеног децеша. Освршало се. Никога није било у близини. Писшала је била шусшала. Одједном се зачу ошшар шлас војника који му је журно шрилазио.

ВОЈНИК: Младићу пожури, авион само што није полетео. Неће те чекати...

Младић не одговори, без речи шривашши наредбу и још једном се осврну. Никога није било. На шисти – само он и нешознаша беба која му шири ручице и смеје се љавим окицама.

МЛАДИЋ: Луткице, па шта радиш ти овде? Где ти је мамица?

Гледао је ка авиону. Зашшм окрену шоглед назад шрема аеродромској згради. Кроз окна је видео неке шлаве које су биле шрљубљене уз сшакло и рукама махале шрема шисти. Да ли је шу била она жена? Или је зашшала у авион? Промакло му је шшала се десило с шом женом. Одједном донесе одлуку у машновењу.

МЛАДИЋ: Дођи, луткице... Опа...

Узео је бебу у наручје и брзо шошао ка авиону чије су машине брекшале шремне на шолешање. Брзо је, у шоследњи час, ушао у шробу авиона. Авион одмах шолеш. Велика лешшлица, војни авион, без седишша, био је шун жена и деце. Младић се шробишао ка

средини ируја. Изненада, негде по сирани, угледа унезверену, бледу жену која му се учини познатија, поред ње девојчицу и жутицу иушину порбу преко је је био пребачен лави џемпером. Преозна је. Па да, то је она жена. Ипак је успела да уђе у авион. А ово, што носим, њено је дете. Не говорећи ништа, нежно помила бебу и предаје је жени која је већ раширила руке, једва дочекавши да пригрли дете. Мајка се уопште не изненади и не погледа га, само уздрхта и нежно пољуби новорођенче. Авион је полетео, иушници су осећали бол и бубњање у ушима. Никада пре, ни после, нису се видели или бар не преознали. Или то нису знали...

МАЈКА: Ева! Луткице моја! Мила моја, мамина љубав...
Ева! Гривна, мајкина... Сунце моје...

Јесен, пре око две деценије, представљала је временски шеснац кроз који је у последњи трен, као кроз Сцилу и Харибду, прошао брод са преживљавачима који су настојали да се успостави мир. Један сирани генерал, висок, чврсте грађе, седокос, са ознакама припадности њабранским јединицама и знацима умора на лицу, мислећи на своју земљу по којој јуре лосови, посматрао је ишину на којој више није било авиона. Око њамних околних њланина које окружују аеродром синушали су се ѡраменови магле и заклањали мушно небо. Све је изгледало мирно. Шта се иза завесе и у међувремену, као у сну, догађало никога не занима. Може само да се наслуђује. Генерал је посматрао голу, празну ишину, која је остала без авиона, без људи и скривених њихових судбина. То га никада није занимало... Али, ваздушина лука без авиона...

ГЕНЕРАЛ: Зашто овде не гајите камилицу?